

Univerzita Pardubice
Fakulta zdravotnických studií

Možnosti poskytování psychosociální pomoci v Armádě České republiky
pro novodobé válečné veterány

Kateřina Šipošová

Bakalářská práce

Rok 2020

Univerzita Pardubice
Fakulta zdravotnických studií
Akademický rok: 2018/2019

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Kateřina Šipošová**
Osobní číslo: **Z17088**
Studijní program: **B5350 Zdravotně sociální péče**
Studijní obor: **Zdravotně-sociální pracovník**
Téma práce: **Možnosti poskytování psychosociální pomoci v Armádě České republiky pro novodobé válečné veterány**
Zadávací katedra: **Katedra porodní asistence a zdravotně sociální práce**

Zásady pro vypracování

1. Studium literatury, sběr informací a popis současného stavu řešené problematiky.
2. Stanovení cílů a metodiky práce.
3. Příprava a realizace výzkumného šetření dle stanovené metodiky.
4. Analýza a interpretace získaných dat.
5. Zhodnocení výsledků práce.

Rozsah pracovní zprávy: **35 stran**
Rozsah grafických prací: **dle doporučení vedoucího**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

ČESKO. ARMÁDA. *Armáda České republiky. Symbol demokracie a státní suverenity*. 3. vyd. Praha: Ministerstvo obrany České republiky – Vojenský historický ústav Praha, 2014. 239 s. ISBN 978-80-7278-643-5.
DZIAKOVÁ, Olga. *Vojenská psychologie*. 1. vyd. Praha: Triton, 2009. 544 s. ISBN 978-80-7387-156-7.
KODYMOVÁ, Pavla. *Historie české sociální práce v letech 1918-1948*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2013. 132 s. ISBN 978-80-246-2256-9.
MAREŠ, Jiří. *Posttraumatický rozvoj člověka*. 1. vyd. Praha: Grada, 2012. 198 s. ISBN 978-80-2473007-3.
STEHLÍK, Pavel. *Já, voják v Afghánistánu. Vzpomínky českých veteránů*. 1. vyd. Brno: CPRESS, 2017. 136 s. ISBN 978-80-264-1431-5.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Lenka Pišová**
Katedra porodní asistence a zdravotně sociální práce

Datum zadání bakalářské práce: **1. prosince 2018**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2020**

L.S.

doc. Ing. Jana Holá, Ph.D.
děkanka

Mgr. Markéta Moravcová, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 5. března 2020

PROHLÁŠENÍ AUTORA

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č.7/2019Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 14. 5. 2020

Kateřina Šipošová

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych ráda poděkovala paní Mgr. Lence Píšové za odborné vedení bakalářské práce, konstruktivní kritiku a poskytnutí cenných rad, bez kterých by práce nemohla vzniknout. Dále bych chtěla poděkovat své rodině za pomoc a podporu, kterou mi věnovala.

ANOTACE

Bakalářská práce se věnuje problematice novodobých válečných veteránů. Je rozdělena na teoretickou a praktickou část.

Teoretická část se skládá ze tří hlavních kapitol. Cílem první kapitoly přiblížit základní informace o Armádě České republiky a uvést, jak je zde sociální práce poskytována. Další části práce se konkrétně zaměřují na psychosociální problémy vojáků ve spojení s výjezdem na misi a pomoc od armády, která je jim v této souvislosti poskytována. Praktická část pomocí průzkumu zjišťuje, jak je psychosociální pomoc pro novodobé válečné veterány v průběhu mise a po jejím skončení využívána.

KLÍČOVÁ SLOVA

sociální práce, armáda, pomoc, veteráni

TITLE

Possibilities of Providing Psychosocial Assistance in the Army of the Czech Republic for the Modern War Veterans

ANNOTATION

The bachelor's thesis deals with the issue of the modern war veterans. It is divided into a theoretical and a practical part.

The theoretical part consists of three main chapters. The aim of the first chapter is to present basic information about the Army of the Czech Republic and to explain how social work is there provided there. The next part specifically focuses on the psychosocial problems of soldiers in connection with the mission and on the military services, which help them to solve these problems. The practical part uses a survey to find out how psychosocial assistance for modern war veterans is used during and after the mission.

KEYWORDS

social work, army, help, veterans

OBSAH

Úvod.....	11
Cíl práce.....	13
1 Sociální práce armáda	14
1.1 Armáda České republiky.....	14
1.1.1 Důležité historické mezníky vývoje AČR	14
1.1.2 Mise armády ČR	15
1.2 Váleční veteráni	15
1.2.1 Společnost a novodobý válečný veterán.....	16
1.3 Současný stav sociální práce v Armádě České republiky	17
1.3.1 Sociální služby v Ústřední vojenské nemocnici v Praze	18
1.3.2 Projekt Péče o válečné veterány	18
1.4 Sociální práce s válečnými veterány v Armádě Spojených států amerických	19
2 Problematika novodobých válečných veteránů	21
2.1 Psychosociální problémy na zahraničních misích.....	21
2.1.1 Sociální vztahy a zachování rodinného soužití vojáka na misi	21
2.1.2 Zahraniční mise jako zdroj psychických problémů	22
2.1.3 Posttraumatická stresová porucha.....	23
2.2 Psychosociální problémy po příjezdu ze zahraniční mise.....	25
2.2.1 Návrat vojáka do rodinného prostředí	25
2.2.2 Oblast finanční gramotnosti.....	26
3 Psychosociální pomoc AČR pro novodobé válečné veterány	27
3.1 Pomoc v oblasti psychické podpory.....	27
3.1.1 Vojenský psycholog.....	27
3.1.2 Psychologický debriefing	28
3.1.3 Psychologická pomoc v rámci Ústřední vojenské nemocnice v Praze	28
3.1.4 Otevřená anonymní linka pomoci v krizi	29

3.2	Duchovní služba.....	29
3.3	Pomoc v krizových situacích na misích AČR.....	30
3.4	Pomoc v sociální oblasti.....	31
3.4.1	Komise pro rodinu	31
3.5	Výhody vyplývající ze statusu válečný veterán	31
3.6	Organizace podporující válečné veterány	32
3.6.1	Sdružení válečných veteránů ČR.....	32
3.6.2	Komunitní centra pro válečné veterány	32
II.	Praktická část	33
1	Metodika praktické části.....	33
1.1	Kvantitativní průzkum	33
1.1.1	Průzkumné otázky.....	33
1.1.2	Cíl průzkumu	34
1.2	Průzkumná technika	34
1.3	Průzkumný soubor	34
1.4	Sběr dat.....	35
1.5	Analýza a způsob vyhodnocení dat.....	35
2	Prezentace výsledků.....	36
3	Diskuze	53
3.1	Vyhodnocení průzkumných otázek.....	53
3.2	Limity průzkumu.....	57
4	Závěr	58
5	Seznam citací	60
6	Seznam příloh	67

SEZNAM GRAFŮ A TABULEK

Tabulka 1 Druh výkonu práce na misi.....	38
Graf 1 Věkové rozložení respondentů	36
Graf 2 Pohlaví respondentů	37
Graf 3 Názor na dostatečnost benefitů pro válečné veterány	39
Graf 4 Využití psychosociální pomoci	40
Graf 5 Využití konkrétní pomoci.....	41
Graf 6 Stupnice míry informovanosti.....	43
Graf 7 Způsob předání informací o pomoci.....	44
Graf 8 Sekání s pracovníkem, který poskytuje informace o pomoci.....	45
Graf 9 Potřebnost pracovníka, poskytujícího informace o pomoci.....	46
Graf 10 Rozhovor s kaplanem.....	47
Graf 11 Využití služeb psychologa.....	48
Graf 12 Důvody nevyužití služeb vojenského psychologa.....	49
Graf 13 Oblasti, ve kterých by mohla být poskytnuta větší pomoc.....	50
Graf 14 Adaptace po návratu z mise.....	51

SEZNAM ZKÁRATEK A ZNAČEK

AČR – Armáda České republiky

PTSP – Posttraumatická stresová porucha

NATO – North Atlantic Treaty Organization (Severoatlantická aliance)

ÚVOD

Bakalářská práce se zabývá možnostmi poskytování psychosociální pomoci v Armádě České republiky pro novodobé válečné veterány v souvislosti s výjezdem na zahraniční misi.

Konkrétní zaměření tématu bakalářské práce jsem zvolila, protože oblast sociální práce s válečnými veterány je pro veřejnost spíše méně známým tématem. Stejně je tomu tak i pro sociální pracovníky, kteří se i s tou skupinou mohou setkat. Váleční veteráni nejsou novou cílovou skupinou sociální práce ani v naší oblasti. Už po první světové válce bylo v Československé republice nutné postarat se o zraněné vojáky přicházející zpět do nové země. Sociální práce se v tomto kontextu zaměřovala také na rodiny, které ve válce ztratily živitele, a na válečné sirotky. (Kodymová, 2013, s. 15)

Českých válečných veteránů z druhé světové války není v dnešní době už mnoho. Právě proto si myslím, že by jim měla být věnována větší pozornost, protože jen díky jejich autentickým zážitkům mohou jejich příběhy přežít a zanechat odkaz v naší historii. Stejně tak by tomu mělo být i v případě novodobých válečných veteránů, kteří se zúčastňují válečných i neválečných konfliktů na zahraničních misích od dob sametové revoluce. Od roku 1989 se zapojili do více než dvaceti zahraničních misí. (Ministerstvo obrany České republiky, 2019a)

Absolvování zahraniční mise má velký vliv na dosavadní život vojáka. I přes kvalitní fyzickou a psychickou přípravu představuje vytržení z prostředí domova velkou zkoušku pro vojáka i jeho rodinu. Ta se musí bez jeho přítomnosti přizpůsobit novému způsobu života, zároveň udržovat komunikaci na dálku a tím zachovávat všechny dosavadní vztahy. I dlouho očekávaný návrat z mise má svá úskalí, pojí se s ním obavy o věrnost partnera, vychování dětí či jen pouhá adaptace na život v České republice, který se mnohdy významně liší od způsobu života na misi. Voják si s sebou z mise kromě nových zkušeností, výdělků či hrdosti přiváží i vzpomínky, které mohou změnit jeho předešlé vnímání reality. Psychické i fyzické následky zranění či neřešené traumatické zážitky mohou být začátkem krize, která může vyústit v rodinné problémy, ztrátu zaměstnání i další tragické následky. Z toho důvodu jsem si ve své bakalářské práci vybrala prozkoumat oblast psychosociální pomoci Armády České republiky (dále jen AČR) pro novodobé válečné veterány poskytovanou na zahraniční misi a po jejím návratu.

Tato pomoc může být klíčová k předcházení problémům, stejně tak i k jejich řešení. Psychosociální pomoci pro novodobé válečné veterány na zahraniční misi se rozumí především pomoc od psychologa a vojenského kaplana. Po návratu z mise mohou novodobí váleční veteráni a jejich rodiny využít i další psychosociální služby pomoci poskytované Armádou České republiky. Cílem empirické části práce je tedy zkoumat, do jaké míry je tato pomoc využívána.

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část přibližuje čtenáři základní informace o AČR a o válečných veteránech. Práce si klade za cíl vysvětlit, jakým způsobem je o novodobé válečné veterány postaráno v rámci pomoci od AČR. Tuto pomoc dále krátce porovnává s pomocí poskytovanou veteránům v armádě Spojených států amerických. Druhá kapitola se zabývá problematikou novodobých válečných veteránů na zahraniční misi a po jejím skončení. Poslední část teoretické části se konkrétně věnuje psychosociální pomoci od AČR poskytované novodobým válečným veteránům. Praktická část je tvořena dotazníkem a zjišťuje, jak je psychosociální pomoc novodobým válečným veteránům poskytována.

CÍL PRÁCE

Teoretická část

Cílem teoretické části bakalářské práce je popsat problematiku vojáků vyjíždějících na zahraniční mise Armády České republiky. Dále si klade za cíl popsat psychosociální pomoc, která je jim v této souvislosti od armády nabízena.

Praktická část

Cílem praktické části je pomocí průzkumu zjistit, jak novodobí váleční veteráni využívají psychosociální pomoc od AČR poskytovanou v souvislosti s výjezdem na zahraniční misi.

Dílčí cíl dále zjišťuje, míru informovanosti novodobých válečných veteránů o poskytované psychosociální pomoci od AČR. Druhým dílčím cílem průzkumu je identifikovat oblasti, kde by mohla být poskytována vyšší míra pomoci od AČR spojená s výjezdem na misi. Dalším cílem průzkumu je odhalit, jestli novodobí váleční veteráni potřebují pracovníka, který by je o psychosociálních službách informoval. Průzkum dále zkoumá, co respondentům nejvíce pomáhá s adaptací po příjezdu z mise.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 SOCIÁLNÍ PRÁCEA ARMÁDA

Úvodní část této kapitoly, si klade za cíl seznámit čtenáře se základními informacemi o Armádě České republiky a o válečných veteránech, které pokládám za nezbytné pro pochopení celé problematiky. Dále je zde popisován současný stav sociální práce v AČR v souvislosti s péčí o válečné veterány. Záměrem navazující podkapitoly je porovnat, jak funguje sociální práce v armádě s válečnými veterány v zahraničí, konkrétně ve Spojených státech amerických.

1.1 Armáda České republiky

Cílem této podkapitoly je seznámit čtenáře se základními informacemi o Armádě České republiky, vymezit důležité historické mezníky ve vývoji armády a přiblížit průběh zahraničních misí AČR.

1.1.1 Důležité historické mezníky vývoje AČR

Vojáci AČR jsou spolu s dalšími jednotkami (policie ČR, vězeňští dozorcí a strážní, záchranáři a hasiči) součástí bezpečnostního systému České republiky. Jejichž úkolem je kromě vnější a vnitřní ochrany státu, pomoc při přírodních katastrofách a v neposlední řadě participace na zahraničních misích. Samostatná Armáda České republiky vznikla po sametové revoluci s rozpadem České a Slovenské Federativní Republiky. (Česko. Armáda, 2014, s. 9–12)

Česká republika je již 20 let jednou ze zemí patřící k Severoatlantické alianci (dále jen NATO). Podepsáním smlouvy s ostatními státy organizace, je zajištěno zabezpečení všech členských států patřící do NATO, a tím i ochrana České republiky. Na druhou stranu to znamená, že vojsko AČR je povinno podílet se na ochraně jiných států a vyjíždět na zahraniční operace v rámci této organizace. (Česko. Armáda, 2014, s. 59)

Změny v AČR nastaly, také připojením se do Evropské unie v roce 2004. Česká armáda je díky členství v mezinárodních organizacích stále na vyšší profesionální úrovni. Tento fakt je také jedním z mnoha důvodů zrušení branné povinnosti, jež skončilo k 1. lednu 2005. (Česko. Armáda, 2014, s. 14)

1.1.2 Mise armády ČR

Jak již bylo zmíněno, vojenské mise nejsou v dnešní době výjimkou ani pro Českou republiku, která se jako řádný člen Evropské Unie a Severoatlantické aliance účastní zahraničních misí cca 30 let. (Česko. Armáda, 2014, s. 109)

Zahraničních misí se účastní pouze voják z povolání (dle zákona 221/1999 Sb., zákon o vojácích z povolání) tj. osoba, která je na svou žádost zaměstnaná v Armádě České republiky. Důležité je zmínit, že účast na zahraniční vojenské operaci nemusí být vždy dobrovolná. Dle již zmíněného zákona nemusí voják vyjádřit souhlas s nasazením v zahraničí. (Majer, 2003b, s. 57–61)

Vojáci Armády České republiky vykonávají svou službu v rámci zahraniční mise po celém světě. Prvními novodobými válečnými veterány se stali vojáci účastníci se zahraniční mise v 1990 (až 1991) v Kuvajtu. (Česko. Armáda, 2014, s. 112)

Veřejnosti nejznámější je mise v Afghánistánu a Iráku. Kromě Asie se nyní (leden 2020) vojáci AČR nacházejí v Africe a v Evropě. (Ministerstvo obrany České republiky, 2020a). Čeští vojáci se neúčastní jen válečných konfliktů a bojů s terorismem, pomáhají zajišťovat humanitární pomoc při antropogenních katastrofách (způsobených člověkem) a i na místech zasáhnutých živelnou pohromou (např. zemětřesení). (Dziaková, 2009, s. 368)

1.2 Váleční veteráni

Válečný veterán je dle zákona č. 88/2014 Sb., státního příslušníka České republiky, „*který po 8. květnu 1945 jako voják v činné službě, příslušník armády, která v rozhodné době byla považována za armádu spojeneckou, nebo příslušník armády státu, jehož je Česká republika právním nástupcem, (dále jen „voják“) anebo jako příslušník bezpečnostního sboru konal službu*“ (ČESKO, 2014) na misi v cizině nejméně 90 dnů. Válečným veteránem se stává i při účasti více misí, které se konaly, vždy méně než 90 dnů, ale dohromady čítají nejméně 360 kalendářních dnů nebo 90 dnů v případě, že se mise konala v nebezpečném prostředí. (ČESKO, 2014)

Důležité je také zmínit, že voják se stane válečným veteránem pouze po obdržení Osvědčení válečného veterána (viz přílohy A a B). O osvědčení si musí požádat, jinak není dle zákona válečným veteránem uznán, i když splnil předepsané požadavky. Potvrzení o statusu válečného veterána obdrží voják od ministerstva obrany. (ČESKO, 2014)

Dle historické doby, ve které byli čeští váleční veteráni činní, je lze rozdělit 3 skupin. První skupinou jsou **druhováleční veteráni**. Tedy ti, kteří aktivně bojovali za český a slovenský národ v Armádě Československé republiky nebo ve spojenecké armádě nebo byly partyzány v průběhu druhé světové války. Tato část válečných veteránů je věkově nejstarší a nejrozmanitějším uskupením, která v polovině roku 2019 čítala téměř 400 osob. (Ministerstvo obrany České republiky, 2014a)

Úplně nejmenší a donedávna ještě neakceptovanou skupinou jsou **váleční veteráni třetího odboje**. Za ně jsou od roku 2011 považovány osoby, které se snažili nástup komunismu znemožnit nebo se v letech 1948 až 1989 podíleli na obnovení demokracie, či jinak tento režim činně potlačovali a mohla při tom být poškozena jejich osoba či osobní vlastnictví. (Ministerstvo obrany České republiky, 2014a)

Poslední skupinou jsou **novodobí váleční veteráni**. Novodobí je nazýváme, protože jejich vznik se datuje od začátku nové politické éry, tedy od roku 1989 až po současnost. (Ministerstvo obrany České republiky, 2014a)

Stehlík uvádí (rok 2018), že počet válečných veteránů se může blížit až k 17 tisícům. Vzhledem k tomu, že novodobí váleční veteráni v České republice existují již přes třicet let, jsou věkově velice rozmanitou skupinou s různými psychosociálními potřebami. Od nejmladších vojáků, kteří se zúčastnili mise poprvé, až po ty kteří dosahují seniorského věku a odcházejí z armády. (Jadrný, 2018)

1.2.1 Společnost a novodobý válečný veterán

Názor občanů České republiky na novodobé válečné veterány a celkově na AČR je do jisté míry ovlivněn historickým a politickým vývojem České republiky. Do listopadových událostí roku 1989, spojených s osvobozením od komunistického režimu, byla zapojena část vojáků tehdejší armády. To může být jedním z důvodů skeptického názoru společnosti vůči české armádě. (Česko. Armáda, 2014, s. 141)

Dle výzkumu provedeným AČR, důvěra v naši armádu od období událostí Sametové revoluce nezanedbatelně stoupla. Myslím si, že důvodem může být změna politického systému a tím i opuštění od názoru, že armáda je pouze represivní orgán. Další výzkum odhaluje ambivalentní postavení k výjezdu českých vojáků na zahraniční mise. Z výsledků vyplývá, že veřejnost z velké části zastává názor, že účasti na misích se Česká republika stává respektovanější v ostatních zemích NATO. Naproti tomu si občané ČR domnívají, že dochází ke zbytečnému ohrožení životů vojáků. (Česko. Armáda, 2014, s. 142–145)

Jan Stehlík ve své knize zjišťoval, jak si občané vojenského veterána představují. Zjistil, že při slově veterán si téměř nikdo nepředstaví vojáka ze současné doby, který se vrátil z válečné mise (např. z Afghánistánu). Povětšinou se představa veterána váže ke druhé světové válce v podobě vysloužilého a starého vojáka. (Stehlík, 2017, s. 41)

Tato interpretace je zcela správná, např. Velký slovník cizích slov definuje heslo „veterán“ jako „*vysloužilý účastník války*“ (Kolektiv autorů, 2010, s. 774), taktéž i Slovník cizích slov ho definuje jako „*člen spolku vojenských vysloužilců, vojenský vysloužilec*“ (Klimeš, 2005, s. 807)

Jako jedním z důvodů, proč si lidé u slova veterán nevybaví mladého vojáka, tedy novodobého veterána, může být neinformovanost občanů. Novodobí veteráni se účastnili války, tak jako vojáci před sto lety. Na druhou stranu je ale nutné uvést, že válečné operace v Asii se nás, občanů ČR téměř netýkají, a proto je i do jisté míry pochopitelná nevědomost o těchto tématech. (Stehlík, 2017, s. 41–42)

1.3 Současný stav sociální práce v Armádě České republiky

Sociální práce se vyvíjí a přizpůsobuje nově vzniklým trendům společnosti, zasahuje do odvětví, kde bychom ji dříve jen těžko hledali. Např. v armádě ve spojení s novodobými válečnými veterány, je potřebná stejně tak jako v již dlouho zavedených oblastech. (Schavel, Goliáš, 2003, s. 107)

Sociální práce v souvislosti s nově vzniklou AČR (v roce 1993) a zaměřením se na konkrétní potřeby jejich vojáků nezaznamenala v nedávné době velký progresivní rozvoj. V porovnání s některými členskými i nečlenskými zeměmi NATO její vývoj téměř stagnoval. Sociální pomoc je nyní pro novodobé válečné veterány AČR poskytována několika službami, které mají primárně jiné poslání než zastupovat chybějící orgán zaměřený přímo na sociální práci a vykonávat roli chybějících sociálních pracovníků. (Laštovková, Brnula, 2017, s. 43–44)

Mezi tyto služby patří psychologická služba a vojenský kaplan, který zatupuje duchovní službu. Psycholog a duchovní jsou také součástí jednotky vyjíždějící na zahraniční mise, kde poskytují pomoc přímo v terénu. Různé neočekávané situace nejen v rovině sociálních vztahů, mohou nastat kdykoliv ve službě vojáka, a tak nedobrovolně přebírá odpovědnost za duševní a sociální pohodu i velitel vojenské jednotky. V takové situaci je úlohou nadřízeného tyto problémy do jisté míry řešit, a zamezit tomu, aby jeho důsledky ovlivnili pracovní výkon vojáka. Protože na místě není profesionál, který by mohl být vojákovi nápomocný. (Laštovková, Brnula, 2017, s. 44–46)

Velice malou část sociální pomoci, především prevenci, vykonává oddělení humanitní služby. Další služby psychosociální pomoci poskytované Armádou České republiky jsou konkrétně popsány v kapitole 3. (Laštovková, Brnula, 2017, s. 44–46)

1.3.1 Sociální služby v Ústřední vojenské nemocnici v Praze

Sociální pomoc poskytují také zdravotně-sociální pracovníci v Ústřední vojenské nemocnici (dále jen ÚVN) v Praze, ti ale nejsou zaměstnanci AČR. Stejně jako jiní zdravotně-sociální pracovníci, v civilních nemocnicích, jsou součástí multidisciplinárního týmu nemocnice. Jejich pracovní náplní je zejména zajišťování následné péče pro klienty, sociální poradenství a komunikace s rodinou a příbuznými. (Ústřední vojenská nemocnice, 2019a)

Zdravotně-sociální pracovnice poskytují své služby i vojákům, kteří se zúčastnili zahraničních misí a mohou užívat statusu válečný veterán. ÚVN jim dává možnost využít zdravotní programy pro válečné veterány. Konkrétně Program podpory zdraví pro válečné veterány (viz příloha C). Součástí ÚVN je Domov Vlčí mák, který se skládá z domova pro seniory a domova se zvláštním režimem, jehož cílovou skupinou jsou zejména váleční veteráni, kteří sloužili za druhé světové války. (Ústřední vojenská nemocnice, 2019a)

1.3.2 Projekt Péče o válečné veterány

Další forma péče o válečné veterány je zajišťována jedním z projektů Československé obce legionářské. Cílem projektu je poskytovat pomoc všem válečným veteránům starším 60 let. Mezi nimi je i marginální část novodobých válečných veteránů, kteří již dosáhli vyššího věku. (Československá obec legionářská, 2015)

Cílem projektu je předcházet jejich vyloučení ze společnosti. Tuto činnost zajišťuje terénní tým odborníků. Pracovníci mapují individuální potřeby klientů, poskytují informace ohledně sociální podpory a programů AČR, které mohou veteráni využít. Také mohou poskytovat doprovod klientů do zdravotnických zařízení a na společenské akce veteránů. Další nezbytnou činností je zapojení válečných veteránů do veřejných akcí a tím i rozšiřování povědomí společnosti o válečných veteránech formou konkrétních životních příběhů. V rámci projektu je zřízena i bezplatná linka pomoci. (Československá obec legionářská, 2015)

Československá obec legionářská spolupracuje s Odborem pro válečné veterány, který je hlavní organizací řešící správu válečných veteránů a pomoc v sociální oblasti. Tento odbor je zřizován pod hlavičkou Ministerstva obrany. Organizace je rozdělena do několika částí. Oddělení vydávání Osvědčení válečného veterána, dále oddělení péče o vojenské důchodce a oddělení péče o válečné veterány. (Ministerstvo obrany České republiky, 2020b)

1.4 Sociální práce s válečnými veterány v Armádě Spojených států amerických

Cílem této podkapitoly je popsat jak probíhá sociální práce s válečnými veterány v armádě Spojených států amerických.

V USA jsou sociální pracovníci běžnou součástí armády od roku 1926, kdy vznikl první program sociální práce pro válečné veterány. Nyní sociální pracovníci působí v mnoha oblastech práce s válečnými veterány, od sociálního poradenství, pomoci v rodině, až po krizovou intervenci a pomoc vojákům, kteří trpí duševními poruchami. Zajímavostí je, že nejvíce sociálních pracovníků s magisterským vzděláním je soustředěno právě na práci s válečnými veterány u Ministerstva pro záležitosti veteránů Spojených států amerických (United States Department of Veterans Affairs). (Franaklin, 2009, s. 163)

Ministerstvo pro záležitosti veteránů Spojených států amerických spolupracuje s více než 200 sociálními školami. Každý rok Odbor pro válečné veterány (Veterans Health Administration) poskytuje návazné kurzy pro studenty sociální práce, kterých se ročně účastní 1 500 studentů. (The United States Department of Veterans Affairs, 2020)

Sociální pracovníci spolupracují s rodinou již od nahlášení odjezdu na misi, protože právě tato doba může být riziková, zejména v případech kdy je voják na misi povolán přes svůj nesouhlas. Vzhledem ke zvyšujícímu se počtu žen v armádě je jedním z úkolů sociálních pracovníků ulehčovat rodičům udržovat kontakt s jejich dětmi, a pomáhat jim na dálku plnit své rodičovské povinnosti. (Manske, 2015 cit. dle Glicken, 2011, s. 450)

De Angelis (2003 cit. dle Glicken, 2011, s. 449–450) uvádí, že jedním z primárních úkolů sociálního pracovníka v americké armádě je napomáhat vojákům se po příjezdu z mise plnohodnotně začlenit do své rodiny. Za tímto účelem jsou zřízeny podpůrné intervenční programy a centra pro rodiny. Po příjezdu z mise poskytují pracovníci sociální poradenství vojákům, kteří byli zraněni nebo si z války odnášeli psychické problémy (deprese, PTSP) a vyžadují dlouhodobou spolupráci. Mezi jejich cílovou skupinu patří také vojáci, kteří porušili vojenská pravidla nebo se dopustili protiprávního jednání. (Manske, 2015 cit. dle Glicken, 2011, s. 450)

Na rozdíl od České republiky, sociální pracovníci ve Spojených státech amerických pracují také přímo na zahraničních misích, jako součást speciálního zdravotního týmu. Výhodou jejich práce je možnost přímé intervence s vojákem, hned po vzniku problému už na misi. (Knowles, 2004 cit. dle Glicken, 2011, s. 449–450)

Jejich úkolem na misi udržovat vojáky v nejlepší psychické formě, aby byli vždy schopni naplno se soustředit na svou práci bez ohledu na rodinné či jiné starosti. Jsou s vojáky každodenně v kontaktu, pozorují jejich momentální náladu, psychické ladění a podle potřeby mohou veliteli jednotky dávat doporučení zlepšení situace. (DeAngelis, 2003 cit. dle Glicken, 2011, s. 451)

V době kdy je voják na misi, je v Armádě Spojených států amerických kladen velký důraz na pomoc rodině, která je v těchto chvílích nejvíce ohrožena. K vyrovnání se s touto situací organizují sociální pracovníci společná setkání rodin vojáků. Od armády je poskytována organizovaná pomoc ve speciálních centrech pro rodinu. V těchto centrech je tým složený z duchovních, sociálních pracovníků a dalších specialistů, pracujících především v oblasti práce s dětmi, tak aby mohli pomoci partnerům i dětem vojáků v osobních záležitostech, ale i s finančními problémy. Po misi mohou veteráni využít i manželské a rodinné poradny a terapie. (DeAngelis, 2003 cit. dle Glicken, 2011, s. 450–451)

2 PROBLEMATIKA NOVODOBÝCH VETERÁNŮ

VÁLEČNÝCH

Práce novodobých válečných veteránů je sama o sobě nositelem rizika a to i v případě, že sociální zázemí, finanční situace, fyzická zdatnost i psychická odolnost vojáka (které jsou systematicky prověřovány) byly před odjezdem na misi zcela v normě. Samotný odjezd a následná separace od rodiny mohou být prvním impulsem ke vzniku problémů, které se mohou vyskytnout v níže popsaných oblastech. (Majer, 2003a, s. 71)

2.1 Psychosociální problémy na zahraničních misích

Vojáci si před odjezdem na misi pokládají spoustu otázek. Jsem na misi dostatečně připravený? Co se bude dít doma, až odjedu? Zvládne to můj partner/rodina? Na tyto otázky se váže spousta potencionálních psychosociálních problémů, které bych zde chtěla popsat.

2.1.1 Sociální vztahy a zachování rodinného soužití vojáka na misi

„Bez podpory a lásky našich blízkých by nebylo možné být vojenským profesionálem.“ (Kabát, Fedorková, 2009). Zdokonalování fyzické a psychické zdatnosti plní jednu z hlavních částí přípravy na zahraniční misi, ale vědomí toho, že vojákovi je oporou jeho rodina, je pro zvládnutí mise klíčové. (Kabát, Fedorková, 2009)

Rodina a další blízcí, jsou pro většinu vojáků nezastupitelnou oporou. Proto je pro vojáka důležité, aby s nimi po celou dobu mise udržovat kontakt. V tomto případě je spojení s rodinou zajištěno telefonicky nebo přes internet. Dle Dziakové (2009, s. 391–393) je při odloučení na zahraničních misích často uváděným problémem informační frustrace, která ne vždy pramení z nedostatku informací, ale spíše z osobního pocitu nepřítomnosti v dané situaci. Jsou to právě partneři vojáka, kteří zažívají těžké časy. Musí se vyrovnat s jeho delší nepřítomností, kvůli které jsou ohroženy základní partnerské potřeby a vztahy se svými dětmi. Riziko vzniku problémů je přímo úměrné počtu výjezdů na misi, strávených mimo rodinu.

Bowen (1978, in Špatenková, 2011, s. 102) uvádí, že ke správnému fungování rodiny a k udržení rovnováhy, je nutné, aby všichni její členové zastávali svou obvyklou roli. Při výjezdu na zahraniční misi voják opouští rodinu na delší čas, po tuto dobu vykonává svou roli (manžela, otce) pouze omezeně, rodinný systém se tak stává v nestabilním a může dojít k problémům, které v některých případech mohou vyústit rozpadem rodiny.

Mezi další faktory, které v této situaci pomáhají rodinu udržovat, řadíme také schopnost porozumět si a zachovávat soudržnost a rodinné hodnoty. Sobotková (2012, s. 101) uvádí,

že v situacích, kdy je voják delší dobu na zahraniční misi, je pro rodinu klíčové využít možnosti styku osobami, kteří jsou ve stejné životní situaci. Taková setkání mohou být zajištěna komisí pro rodinu (viz kapitola 3.4.1 Komise pro rodinu).

2.1.2 Zahraniční mise jako zdroj psychických problémů

Pocity nepohody a problémy na misích nesouvisejí jen s rodinou, kterou voják opouští. Počátečním zdrojem psychických problémů, dle Dziakové (2009, s. 179–180), může být jen samotný pobyt na misi, kde je voják po delší časový úsek vytržen ze svého obvyklého prostředí.

Dosud byli vojáci zvyklí mít danou pracovní dobu, zatímco na misi musí být v pohotovosti 24 hodin denně. Ke vzniku problémů přispívá nejen časové vytížení, ale i rozdílné pracovní prostředí. Problémy může činit i nutnost poslouchat bezvýhradně všechny rozkazy od nadřízených, které voják nemusí znát, protože na mise nevyjíždí vždy celá jednotka vojáků (tak jak funguje v ČR). S tím souvisí i problematické začleňování specializovaných pracovníků, kteří se na výjezdu do mise připojují ke členům jiné jednotky, kterou dosud neznali. Je známo, že vojáci na misi fungují jako rodina. Nezačleněním se do této sociální skupiny může být dalším podnětem ke vzniku psychosociálních problémů. (Dziaková, 2009, s. 395–398)

Na vyrovnání se s psychickou zátěží, která je na vojáka na misi kladena, obvykle nestačí již vytvořené regulační mechanismy. Proto je voják na pobyt v misi systematicky psychicky a fyzicky připravován. Zátěž, kterou voják na misi podstupuje, zasahuje do všech oblastí v organismu (v oblasti chování, prožívání, ale i do tělesných funkcí a motoriky) a je způsobena reakcí vojáka a činností stresoru. Ústředními stresory na misi mohou být strach a vyčerpávající tělesná a psychická zátěž. (Polívka, Studnička, 1994, s. 5–10)

Dziaková (2009, s. 190) dále rozděluje stresory na psychické (pocitů nejistoty při nesnadném rozhodování, nepředvídatelnosti situací, dlouhému čekání), emoční (konflikty, zlost), fyzikální (teplo, zima, změny tlaku, tma) a fyziologické (nedostatek odpočinku a stravy).

Stránský (2002, s. 91–93) definuje jako ústřední stresor pocit ohrožení života a nejistoty přežití, které lze u vojáků za zahraničních misích předpokládat. Faktorem ovlivňujícím vznik stresu je míra citového prožívání v zátěžových situacích, která je závislá na konkrétních znacích osobnosti a předchozích zkušenostech.

„Nejhorší skutečností je fakt, že si je voják sám sobě stresorem“ (Dziaková, 2009, s. 188). Dziaková (2009, s. 188–189) vysvětluje, že míra stresu je úměrná resilienci, tedy tomu, na kolik se voják nechá stresovou situací ovlivnit a to může být na misi rozhodujícím faktorem.

Akutní reakce na stres je v psychologickém slovníku definována jako *„přechodná porucha, která vzniká jako odpověď na výjimečnou tělesnou nebo duševní zátěž, psychické příznaky zahrnují: vztek a agresi, apatii, smutek, oslabené myšlení, soustředění a plánování (...) dříve označováno jako bojová únava.“* (Hartl, 2004, s. 14)

Akutní reakce na stres jsou krátkodobé (až jeden měsíc dlouhé) projevy úzkosti a strachu. Příčinou je silný neočekávaný zážitek či sociální událost. Efektivita řešení akutní stresové poruchy je nepřímou úměrná následnému rozvoji posttraumatické stresové poruchy (PTSP). (Vosečková, Pelcák, 2004, s. 6)

2.1.3 Posttraumatická stresová porucha

„Trauma je nejspíš tou nejopomíjenější, nevyhýbanější, nejvíce snižovanou, popíranou a nejméně pochopenou, a léčenou příčinou lidského utrpení.“ (Levide, Klineová, 2014, s. 3). Dle Dziakové (2009, s. 191) nejsou psychické nemoci našim okolím příliš uznávány a proto ve většině případu dojde až k plnému rozvoji těchto onemocnění.

„PTSP vzniká jako zpožděná nebo protrahovaná odezva na psychologicky traumatizující stresovou událost, která obvykle přesahuje rozsah v běžné lidské zkušenosti.“ (Vosečková, Pelcák, 2004, s. 8) Pelcák a Vosečková (2004, s. 9–11) dále uvádějí, že pokud je původ traumatizující události způsoben člověkem, tak má na jedince větší psychický dopad než v jiných případech. Pokud příznaky PTSP přetrvávají déle než 6 měsíců, jedná se o chronickou formu nemoci.

Váleční veteráni patří mezi jednu z rizikových skupin, která může být ohrožena PTSP. Za první světové války se z důvodu rychle se rozvíjejícího průmyslu a vznikem nových vynálezů používaných na bojišti, začala vznikat nová onemocnění, nejznámějším je tzv. shell shock, tedy granátový šok. Mezi faktory ovlivňující vznik PTSP řadíme fyzickou a psychickou odolnost. Rizikovým faktorem může být již prodělané trauma z minulosti nebo náchylnost k depresivním pocitům. Velký podíl na vzniku PTSP mají zážitky závažného charakteru např. rozsáhlé zranění nebo pohled na mrtvé. (Vosečková, Pelcák, 2004, s. 4–11)

Mezi příznaky nejvíce se vyskytující u PTSP řadíme stále se opakující a neodbytné vzpomínky, které traumatickou událost charakterizovaly. Častý je také téměř reálný pocit návratu do traumatizující situace tzv. flashback. Z těchto důvodů dochází k potlačování nežádoucích představ, ale i k projevům vyhýbavého chování, stranění se společnosti či míst, které trauma připomínají. Dalšími příznaky jsou mnohdy poruchy spánku a usínání. Často se vyskytující poruchy chování (např. agresivita, podrážděnost) mohou mít také kořeny v PTSP. (Pelcák, Vosečková, 2004, s. 8–11)

Při vzniku PTSP je podstatným problémem její včasné neodhalení či pozdější přistoupení k léčbě, protože pokud se toto duševní onemocnění dostane až do chronické fáze, nemusí být vyléčitelná a její příznaky mohou dále přetrvávat. *„U více než jedné třetiny amerických válečných veteránů z Vietnamu, kteří trpěli PTSD, byla stanovena správná diagnóza jejich duševní poruchy až po jejich propuštění z vězení, kam se dostali až po návratu z misí.“* (Kulišek, 2011, s. 95)

S PTSP se musí umět vyrovnat voják i jeho blízké okolí, které je nemocí také ovlivněno. Kulišek (2011, s. 107–108) doporučuje příbuzným nemocného získat dostatek informací se o nemoci např. přednáškami o PTSP, které mohou využít i příbuzní nemocných.

O PTSP se mluví především jako o nemoci s negativními důsledky. Mareš (2012, s. 25) vysvětluje na modelu posttraumatického rozvoje Tedeschiho a Calhouna, že PTSP může být i kladnou zkušeností. Podle této teorie se pozitivní změna se vyskytne v jedincově vlastním vnímání, vztazích a prožívání, také dojde k poznání nových vlastností osobnosti a v poslední řadě nachází jedinec svou životní smysl ve víře. Model Janoff-Bulmanové (2006 cit. dle Mareš, 2012, s. 25) navíc uvádí, že pozitivním následkem PTSP může být psychologická připravenost na stresové události.

Nový (2012, s. 126) uvádí, že tato porucha není jediným psychickým problémem pro vojáka na misi, vzácné nejsou ani deprese a nadměrné užívání alkoholu, kterou považuje za největší hrozbu. Upozorňuje, že v období dlouhého na čekání nebo stereotypní práce na misi, může užívání alkoholu přecházet do závislosti a být nebezpečnější než PTSP. Alkohol se také může lehce stát jakýmsi nevyžádaným pomocníkem v boji se stresem na misi. (Dziaková, 2009, s. 324–325)

2.2 Psychosociální problémy po příjezdu ze zahraniční mise

I přesto, že jsou vojáci na návrat zpět do civilního života již od začátku mise připravováni (především od psychologa), tak každý voják prožívá tuto situaci individuálně. Chtěla bych zde popsat některé možné potíže vojáka vracejícího se ze zahraniční mise.

2.2.1 Návrat vojáka do rodinného prostředí

Dziaková (2009, s. 376–377) uvádí, že představy vojáků, po návratu z mise, do rodinného prostředí bývají často zkreslené. Přispívá k tomu i markantní rozdíl mezi způsobem života na misi a v prostředí domova. Očekávání nenaplníje představy, protože s prožitky na misi (pozitivními i negativními) se změnilo dosavadní vnímání reality a voják se může cítit nepochopen, nejen ze strany rodiny, ale i od blízkých přátel a spolupracovníků.

Na zahraniční misi v bývalé Jugoslávii v 90. letech se konflikty v souvislosti s návratem do rodinného prostředí vyskytly u více než třiceti procent vojáků. Příčiny těchto konfliktů nejsou způsobeny jen rozdílným vnímáním a myšlením vojáka. Změny probíhají i v rodinném fungování, které bylo v průběhu nepřítomnosti vojáka transformováno. (Vosečková, Pelcák, 2004, s. 25).

Role které doposud voják vykonával, převzali jiní členové rodiny a voják se může cítit nepotřebný. Majer (2003a, s. 76–80) doporučuje snažit se tyto změny akceptovat, chápat je z perspektivy druhých a především si uvědomovat všechny své emoce. Důležité je o všech svých problémech a pocitech hovořit, a naslouchat druhým, protože základem nedorozumění je především nedostatečná komunikace.

Dlouhodobé odloučení od partnera bývá z počátku příčinou pocitu odcizení, který se promítá i do intimního života. Partneri si k sobě musí najít cestu, je třeba nemít velké očekávání a být trpělivý. Stejně tak je třeba postupovat i u dětí, zejména těch menších, které situaci nerozumí. Po návratu domů, se voják musí naučit řešit věci, které na misi nedělal, a nyní se mu mohou zdát bezvýznamné, např. řešit s partnerkou, kdo nakoupí, co se zítra bude vařit. Dále také osobní problémy v rodině, které do té doby řešil jen sporadicky nebo u nich nebyl osobně přítomen. (Dziaková, 2009, s. 377-391)

Dziaková (2009, s. 378) se také zmiňuje o konfliktech, které mohou nastat v partnerském soužití kvůli sporům o finance. Voják může cítit potřebu si čas strávený na misi, do jisté míry vynahradit užitím peněz, které si na zahraniční misi vydělal. Poté mohou být zdrojem neshod odlišné názory na využití této finanční částky.

2.2.2 Oblast finanční gramotnosti

Finanční gramotnost lze chápat jako soubor vědomostí o fungování finančního trhu, které jsou důležité k efektivnímu nakládání s penězi nejen v našem osobním životě. (Bohanesová, 2018, s. 7–8)

Z kvalitativního výzkumu v článku Sociální práce v armádě vyplývá, že ojedinělé nejsou ani finanční problémy vojáků. Často se tak stává z důvodu vysokého peněžního ohodnocení, spojeným se službou na zahraniční misi. To pak může být pro vojáka i neuváženým rozhodnutím pro jednorázový výdej peněz či úvěr, který potom není schopen splácet. (Laštovková, Brnula, 2017, s. 46)

Autoři Analýzy finančního, občanského a právního vzdělávání, se také ztotožňují s názorem, že vojáci vyjíždějící na mise mohou být ohroženou skupinou v této oblasti. Na druhou stranu uvádějí, že finanční problémy vojáků jsou srovnatelné s těmi, které se vyskytují u civilního obyvatelstva. (Čáp a kol., 2012, s. 29)

Z analytické zprávy Masarykovy Univerzity (Čáp a kol., 2012) dále vyplývá, že vojáci AČR se celoplošně nevzdělávají v oblasti finanční gramotnosti. Výzkum tuto informaci potvrzuje i u vojáků účastnících se zahraničních misí AČR, kteří sice procházejí speciálními kurzy, které se ale netýkají zlepšování finančních gramotností, ale jsou zaměřeny na fyzickou a psychickou přípravu.

3 PSYCHOSOCIÁLNÍ POMOC AČR PRO NOVODOBÉ VÁLEČNÉ VETERÁNY

V této kapitole jsou konkrétněji definovány psychosociální služby AČR, které napomáhají novodobým válečným veteránům na misi a jejich rodinám tak, aby bylo předcházeno vzniku obtíží zejména případných sekundárních psychických problémů. Část kapitoly je věnována pomoci od státu pro novodobé válečné veterány a popisu postupu v případných krizových situacích, které mohou nastat. Popsány jsou zde také psychosociální služby, které mohou vojáci využít ke zkvalitnění adaptace po příjezdu ze zahraniční mise.

3.1 Pomoc v oblasti psychické podpory

Kapitola si klade za cíl vymezit psychologické služby podpory Armády české republiky, které může novodobý válečný veterán a jeho rodina využít v průběhu mise a po jejím skončení.

3.1.1 Vojenský psycholog

„Vojsový psycholog je jen člověk, který chce pomáhat druhým lidem, aby si mohli pomoci sami.“ (Dziaková, 2009, s. 11). Cílem práce psychologa je nalézat v člověku vlastnosti, které mu napomohou poznat vlastní psychickou stránku a řešit samostatně své problémy. Zároveň pomáhá klientovi nalézt řešení těchto potíží, takovým způsobem, aby nebyly narušeny požadavky armády a bylo zároveň vyhověno společnosti. (Dziaková, 2009, s. 11–12)

Vojenský psycholog vykonává v AČR mnoho funkcí. Posuzuje nově příchozí při náboru do armády. Pomáhat řešit životní události vojáků, patří k nejobsáhlejší náplni práce psychologa. Jedná se především o partnerské či osobní vztahy. V jeho kompetenci jsou také osoby závislé na návykových látkách. Mezi důležitou část jeho práce patří nejen nalézat řešení těchto události, ale i přecházení nežádoucích jevů. (Dziaková, 2009, s. 14–17)

Kromě práce při vojenském útvaru, vyjíždí vojenský psycholog na zahraniční mise AČR, kde zajišťuje psychologické služby přímo v terénu. Ve spolupráci s velitelem je jeho náplní práce udržování dobrého psychického stavu vojáků. Zasahuje při vzniku krizových situací a provádí s tím spojené preventivní opatření vzniku psychických onemocnění. Stejně jako mimo mise AČR provádí psychologické poradenství. (Ministerstvo obrany České republiky, 2014b)

Jak uvádí Dziaková (2009, s. 17–18) vojenský psycholog, stejně jako psycholog civilní, má povinnost zachovávat mlčenlivost. Ale v případech kdy psychické problémy vojáka do velké

míry zasahují do pracovních povinností, nebo je ohrožena bezpečnost vojáka či jeho okolí, lze tuto mlčenlivost prolomit, a na žádost oznámit veliteli potřebné informace. Tato situace není vždy snadno řešitelná, jelikož vojenský psycholog je zde pro všechny vojáky, ale zároveň je jakousi pravou rukou velitele.

V době výjezdu vojáka na zahraniční misi je ustanoven styčný psycholog, který jev kontaktu s jeho rodinou. V rámci poradenství nabízí rodině své služby, a v krizových situacích (zranění, úmrtí vojáka) zajišťuje psychologickou první pomoc. (Ministerstvo obrany České republiky, 2014b)

3.1.2 Psychologický debriefing

Psychologický debriefing probíhá přímo misi 72 hodin po vzniku traumatizující situace a jejím organizátorem velitel skupiny. Podstatou debriefingu je především uvolnění nakumulovaných negativních emocí a sdílení pocitů za pomoci rozhovoru s kolegy, kteří mají stejný zážitek, a tím tak předcházet vzniku PTSP. I přesto, že je psychologický debriefing neformálního charakteru a nemá přímo daná pravidla, skládá se ze 7 základních fází. (Majer, 2003a, s. 75)

V první fázi sezení jsou stanovena pravidla a ujasněny cíle schůzky. Součástí druhé fáze je vlastní vysvětlení traumatizující situace z pohledu jednotlivých účastníků. Třetí fáze si klade za cíl vyjádřit hlubší popis individuálních pocitů a myšlenkových pochodů, jež nastaly v dané situaci. V následující fázi se si každý definuje nejtěžší část situace. Pátá fáze je charakteristická znovuprožitím traumatizující situace. Účastník by si měl uvědomit své chování a prožitky (emocionální, tělesné a kognitivní), které poté vedoucí debriefingu postupně analyzuje. Nakonec je celý debriefing zhodnocen a účastníci jsou ujistěni, že jejich reakce na událost jsou zcela přirozené. (Majer, 2003a, s. 75-76).

3.1.3 Psychologická pomoc v rámci Ústřední vojenské nemocnice v Praze

Jako součást psychologické léčby poskytuje Vojenská fakultní nemocnice Praha vojákům AČR možnost využít také ambulantní psychoterapeutickou skupinu a neuropsychologickou poradnu. (Ústřední vojenská nemocnice, 2019b)

Vojenská nemocnice je také poskytovatelem poradny pro válečné veterány. Ta je určena pro válečné veterány a jejich příbuzné. Nabízí jim psychologickou pomoc, odborné poradenství a předání kontaktů a příslušné navazující zařízení. Pokud je doporučena lékařem, stát ji proplácí. (Ústřední vojenská nemocnice, 2019b)

3.1.4 Otevřená anonymní linka pomoci v krizi

Otevřená anonymní linka pomoci v krizi je 24 hodinová telefonní služba pro všechny pracovníky ministerstva vnitra, ministerstva obrany a jejich blízké, kteří se z jakýchkoliv důvodů ocitli v těžké životní situaci, kterou nemohou nebo nechtějí řešit sami. (Ministerstvo obrany České republiky, 2014c)

Pro tyto účely je jim k dispozici tým specialistů zahrnující sociální pracovníky, psychology a další odborníky z oblasti krizové intervence. V případě potřeby je také možnost předání kontaktu na vojenského ombudsmana. Vojáci mohou využít i internetové hovory pomocí Skype nebo napsat na emailovou adresu krizové linky (viz příloha D). (Ministerstvo obrany České republiky, 2014c)

3.2 Duchovní služba

S demokratizací armády a uvolněním režimu se začala řešit i otázka víry a zřízení duchovní služby. K náboženskému vyznání se i přes dlouhodobý zákaz z minulého režimu přihlásila téměř jedna třetina příslušníků AČR. (Česko. Armáda, 2014, s. 25)

Vojenský kaplan

V roce 1996, se zahraniční mise AČR v Bosně a Hercegovině zúčastnil, první vojenský kaplan (Tomaš Holub). Holub (Veselovský, 2017, s. 63–68) uvedl, že během mise nebylo jeho úkolem učit vojáky své víře při bohoslužbách, které tam vykonával. Ale být jim oporou a člověkem, na kterého se mohou spolehnout a mohou mu plně důvěřovat. Nejen proto, že vojenský kaplan, na rozdíl od psychologa, dodržuje i zpovědní mlčenlivost.

Vojenský kaplan nenahlíží na vojáka jen jako na příslušníka armády, který do mise přijel splnit svůj úkol, ale vidí v něm člověka se svými problémy a starostmi a přijímá ho, jako sobě rovného. Kaplan je nápomocný i rodině vojáka, především při tragických událostech, jako úmrtí či zranění vojáka. (Ministerstvo obrany České republiky, 2014d)

Vojenský kaplan má své nezastupitelné místo nejen na misích a AČR, ale jeho práce s novodobými válečnými veterány probíhá i v Ústřední vojenské nemocnici v Praze. Zde je v rámci nemocniční kaple vytvořeno tzv. Bezpečné místo, kde se mohou vojáci a pacienti nemocnice anonymně svěřit. (Ústřední vojenská nemocnice, 2018)

3.3 Pomoc v krizových situacích na misích AČR

Voják jede na misi s velkým očekáváním, možná s touhou splnit si dlouhodobý sen, být na místě kde je nejvíce potřebný, překonat sám sebe, dostát své vojenské povinnosti ke které se zavázal nebo si jen přivydělat. (Dziaková, 2009, s. 397)

Motivace jsou různé, ale všechny účastníky spojuje riziko ohrožení života, zranění či smrti, které se k výjezdu na mise váží. S tím souvisí i uvedení rodiny do obav a čekání. Stát je zodpovědný za sociální a zdravotní události, které se staly při výkonu služby vojáka. Je také poskytovatelem benefitů pro vojáky, dle ze zákona o vojácích z povolání. (ČESKO, 1999)

Zranění vojáka

Pokud dojde ke zranění vojáka na zahraniční misi, je rodině tato skutečnost ihned oznámena velitelem posádky. V případě, že dojde k těžkému poškození zdraví, je rodině poskytnuta pomoc od vojenské psychologické služby, která je s ní po celou dobu v kontaktu. Po skončení léčby je dále posouzeno, zda je voják dále schopen činné služby v armádě. (Ministerstvo obrany České republiky, 2019b)

Vojákovi je při zranění či nemoci, kterou utrpěl na misi vyplacena mzda za celou dobu, kdy nebyl schopen vykonávat svou obvyklou práci. Při vzniku invalidity nebo neschopnosti pracovat, se poskytuje odškodné až do 240 násobku min. měsíční mzdy. (ČESKO, 1999)

Úmrtí vojáka

Rodina je o úmrtí vojáka informována od nadřízeného jednotky, ke které voják v České republice přísluší. Pokud dojde k úniku této informace na veřejnost dříve než je oznámena rodině, media zveřejní iniciály zemřelého, aby nedocházelo ke zbytečnému nedorozumění. S rodinou po celou dobu spolupracuje psycholog a jsou jí poskytnuty služby vojenského kaplana. (Ministerstvo obrany České republiky, 2019b)

Po úmrtí novodobého válečného veterána ve službě mohou mít pozůstalí nárok na dávky z důchodového pojištění dle zákona 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění. Pokud nemohou být ze zákona poživateli těchto dávek, mohou si požádat o náhradu nákladů na výživu pozůstalých dle zákona 221/1999 Sb., o vojácích z povolání. V rámci mimořádného odškodnění přísluší ovdovělé ženě a dětem 120 násobku minimálního příjmu. (ČESKO, 1999)

Rodina válečného veterána má oproti civilním občanům dále nárok na další peněžní příspěvky. Mezi ně patří i odškodnění rodiny při úmrtí vojáka v zahraniční misi, které ve výši

240 tisíc náleží partnerovi/partnerce a dítěti (kterým je dle zákona 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění náleží nárok na důchod sirotčí nebo vdovecký). (ČESKO, 2009)

3.4 Pomoc v sociální oblasti

Jak již bylo zmíněno, pomoc v sociální oblasti pro novodobé válečné veterány poskytují zdravotně-sociální pracovnice v Ústřední vojenské ústřední nemocnici v Praze. S těmi ale veteráni vyjíždějící na mise nepřichází do kontaktu. Služba, kterou jsem zařadila do oblasti sociální pomoci pro veterány, je komise pro rodinu. (Ústřední vojenská nemocnice, 2019a)

3.4.1 Komise pro rodinu

Tato pomoc je směřována především k rodinným příslušníkům vojáků. Účelem služby je seznámit rodinu s průběhem mise. Informovat o psychických dopadech na vojáka tak, aby byli připraveni na situace, které mohou nastat v průběhu mise, projevíli pochopení a usnadnili adaptaci po návratu zpět do rodiny. (Ministerstvo obrany České republiky, 2014e)

Komise pro rodinu se skládá ze školených odborníků, kteří poskytují rodinám právníckou psychosociální a duchovní pomoc. Hlavním členem komise pro rodinu je zástupce velitele jednotky, s ním spolupracuje psycholog, kaplan a své služby zde může poskytovat i právník. V průběhu zahraniční mise jsou rodiny ve spojení s operátory, na které se mohou kdykoliv obrátit. Po domluvě mohou být uskutečňována setkání rodinných příslušníků, nejčastěji po odjezdu na misi a před příjezdem do ČR. (Taušová, 2013, s. 45)

3.5 Výhody vyplývající ze statusu válečný veterán

Vojáci se statusem novodobý válečný veterán mohou, dle zákona 170/2002 Sb., o válečných veteránech, využít příspěvky a péči od ministerstva vnitra. Dle zákona mohou využít služeb psychologa a pokud to jejich sociální situace vyžaduje, má novodobý válečný veterán možnost využít ubytování ve vojenském zařízení. Jak již bylo výše zmíněno, skupina novodobých válečných veteránů je zde již třicet let. Někteří z nich již dosáhli důchodového věku a stejně jako ostatním válečným veteránům jim AČR poskytla možnost využití pobytu v Domově péče pro válečné veterány. (ČESKO, 2002)

Příspěvek na stravování

Jako novodobý válečný veterán, který je také poživitelem důchodu (pro příslušníky AČR vypláceným ministerstvem vnitra dle zákona 582/1991 Sb., zákon České národní rady o organizaci a provádění sociálního zabezpečení) má možnost využít příspěvek na stravování nebo může být stravování zprostředkováno. (ČESKO, 2002)

Finanční podpora na lázeňskou léčebně rehabilitační péči

„Válečnému veteránovi a jeho manželovi, druhovi nebo partnerovi může ministerstvo v případě potřeby a v závislosti na jejich zdravotním stavu poskytnout finanční podporu na lázeňskou léčebně rehabilitační péči nebo rekreační pobyt.“ (ČESKO, 2002)

3.6 Organizace podporující válečné veterány

Cílových činností níže popsaných spolků je hlavně podpora novodobých válečných veteránů. V České republice existuje mnoho spolků sdružujících válečné veterány. Většina z nich se svou činností zaměřuje především na druhoválečné vojenské veterány. (Ministerstvo obrany České republiky, 2014a)

3.6.1 Sdružení válečných veteránů ČR

Sdružení válečných veteránů ČR je iniciátorem mnoha veřejných akcí, které mají za cíl zvyšovat povědomí veřejnosti o veteránech a utvářet ucelený názor o službě veteránů AČR. Za tímto účelem spolupracuje sdružení s pracovníky veřejné správy, úřadů a ministerstev a s dalšími státními zaměstnanci. (Sdružení válečných veteránů, 2020)

Mezi sociální podporu, kterou sdružení poskytuje, patří nejen podpora samotných válečných veteránů, ale i pomoc rodinným příslušníkům veterána. Organizace je také zřizovatelem památečních smutečních ceremonií pro zemřelé na zahraniční misi. V rámci péče o zdraví kooperují s dalšími poskytovateli zdravotních zařízení. Spolek dále napomáhá nacházet východisko z obtížně řešitelných finančních situací. V rámci pracovní podpory předává kontakty na pracovní agentury. (Sdružení válečných veteránů, 2020)

3.6.2 Komunitní centra pro válečné veterány

První komunitní centrum pro válečné veterány bylo postaveno v Brně a další zázemí se nachází v Olomouci. Komunitní centrum je poskytovatelem psychologické pomoci a poradenství v různých oblastech života (ohledně ztráty práce či osobních problémů) tak, aby bylo možné vojákům pomoci se co neefektivněji začlenit do společnosti po návratu ze zahraniční mise. (Vojenská nemocnice Brno, 2018)

V komunitním centru mohou váleční veteráni využít služby vojenského kaplana. Příslušníci AČR dostávají ucelené informace o benefitech, které jsou jim poskytovány. Dále jsou pořádány akce pro širokou veřejnost i soukromé akce pro veterány a jejich rodiny. (Vojenská nemocnice Brno, 2018)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

1 METODIKA PRAKTICKÉ ČÁSTI

V teoretické části bakalářské práce byly popsány psychosociální služby pomoci, které by měli novodobým válečným veteránům poskytnout adekvátní podporu v období účasti na zahraniční misi. V praktické části se budu pomocí kvantitativního průzkumu zjišťovat využití těchto služeb a informovanost novodobých válečných veteránů o těchto poskytovaných službách.

1.1 Kvantitativní průzkum

Ke zpracování praktické části bakalářské práce byla vybrána kvantitativní metoda. Kvantita je definována, jako měřitelný počet či velikost udávaný odpovídající číslicí. (Zich, Roubal, 2014, s. 20)

Kvantitativním průzkumem je tedy možné zkoumat určitý jev pomocí deduktivní metody. Výhodou kvantitativního výzkumu je jeho časově nenáročné provedení a fakt, že jeho výsledky nemohou být oproti kvalitativnímu výzkumu ovlivněny výzkumníkem. Na druhou stranu nelze z výsledků kvantitativního výzkumu konkrétně porozumět dané problematice. (Reichel, 2009, s. 40–41)

1.1.1 Průzkumné otázky

Pro správné definování průzkumných otázek byly předem zjištěny dostatečné informace o průzkumném souboru.

Pro kvantitativní průzkum bakalářské práce byly zvoleny tyto průzkumné otázky:

- Jak je psychosociální pomoc pro novodobé válečné veterány využívána?
- Jak jsou novodobí váleční veteráni informováni o psychosociální pomoci od AČR, která je jim a jejich rodině poskytována v souvislosti s výjezdem na zahraniční misi?
- Existují oblasti, kde by mohla být pomoc pro novodobé válečné veterány více poskytována?
- Je, dle názoru novodobých válečných veteránů AČR potřebný pracovník, který by poskytoval ucelené informace o možnostech využití psychosociální pomoci?
- Co nejvíce pomáhá novodobým válečným veteránům s adaptací po příjezdu z mise?

1.1.2 Cíl průzkumu

Hlavní cíl průzkumu

Kvantitativní průzkum praktické části bakalářské práce si klade za cíl zjistit, zda novodobí váleční veteráni využívají psychosociální pomoc (od Armády České republiky) poskytovanou v souvislosti s výjezdem na zahraniční misi.

Dílčí cíle

Průzkum dále prověřuje, míru informovanosti novodobých válečných veteránů o psychosociální pomoci poskytované AČR.

Dílčím cílem kvantitativního průzkumu je také identifikovat oblasti, kde by mohla být poskytovaná vyšší míra pomoci od AČR spojená s výjezdem na misi.

Cílem průzkumu je také odhalit, jestli novodobí váleční veteráni potřebují pracovníka, který by je o psychosociálních službách informoval.

1.2 Průzkumná technika

Před samotným sběrem dat bylo určeno hlavní téma a problém, který bude řešen. Technikou pro zodpovězení průzkumných otázek je písemný dotazník. Dotazník je zcela anonymní (viz příloha E).

Dotazník byl vlastní tvorby. Nejdříve byl připraven v elektronické podobě v programu Microsoft Office Word, poté také přepsán do elektronického dotazníku Google Forms (tato možnost nakonec nebyla využita). Dotazník je složen z celkem 15 otázek. Tyto otázky lze dále dělit na úvodní, analytické otázky a otázky zaměřené na vlastní výzkum. První tři otázky jsou identifikační a specifikují vlastnosti průzkumného souboru, kterými byly pohlaví, věk a druh zaměstnání na misi AČR. K zodpovězení průzkumných otázek byly použity nejčastěji polo-uzavřené otázky, ve kterých měli dotazující omezené možnosti odpovědí, ale i přesto příležitost vyjádřit svůj názor. V dotazníku jsou dále obsaženy otázky výčtové, filtrační a baterie otázek. Pro poslední otázku byla využita Likertova škála.

1.3 Průzkumný soubor

Průzkumným souborem je skupina vojáků Armády České republiky. Podmínkou pro vyplnění dotazníku byla alespoň jedna účast na zahraniční misi v průběhu posledních 10 let a status novodobého válečného veterána.

1.4 Sběr dat

Průzkum byl proveden ve vojenské jednotce v České republice, která se pravidelně účastní zahraničních misí AČR. Skupina dotazovaných byla složena z novodobých válečných veteránů této jednotky. Průzkumný soubor byl dále omezen jen na novodobé válečné veterány, kteří se zahraniční mise účastnili v posledních deseti letech, aby byly výsledky průzkumu co nejaktuálnější.

Průzkum byl uskutečněn v průběhu února a března. Vojenskou jednotku jsem telefonicky kontaktovala a vysvětlila jsem účel průzkumu a požádala o spolupráci. Dotazník byl nejdříve schválen velitelem vojenské jednotky. Poté byl elektronicky zaslán na vedení vojenské jednotky, kde byl vytisknut a dále předán konkrétním vojákům, kteří ho vyplnili a předali zpět svému nadřízenému. Dotazníky byly poté osobně vyzvednuty a zpracovány.

1.5 Analýza a způsob vyhodnocení dat

Dříve než byla získaná data z dotazníku zpracována, byla provedena kontrola odpovědí. Dotazníky, které nebyly řádně vyplněny, byly vyřazeny a dále do průzkumu nezapočítávány. Zpracováno bylo celkem 32 dotazníků.

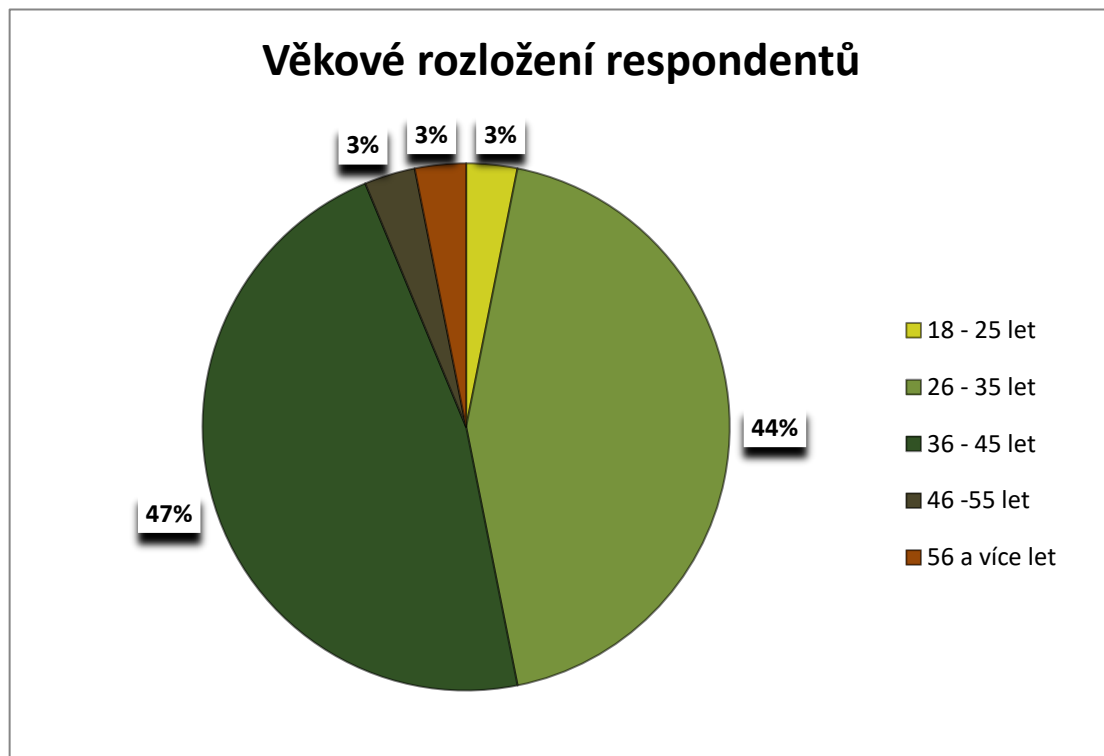
Analýza dat z průzkumného šetření byla provedena v Microsoft Office Excel. Počátečním krokem při analýze dat bylo sepsání získaných dat do tabulek za použití absolutní (n_i) a relativní četnosti (f_i). Pomocí relativní četnosti je možné zjistit počet odpovědí vyjádřený v procentech. Vypočítána je pomocí vzorce (kde n je definován jako celkový počet). (Chráška, 2016, s. 200)

$$f_i = \frac{n_i}{n} \cdot 100$$

Z těchto údajů byly poté vytvořeny grafy, které byly v diskuzi vyhodnocovány.

2 PREZENTACE VÝSLEDKŮ

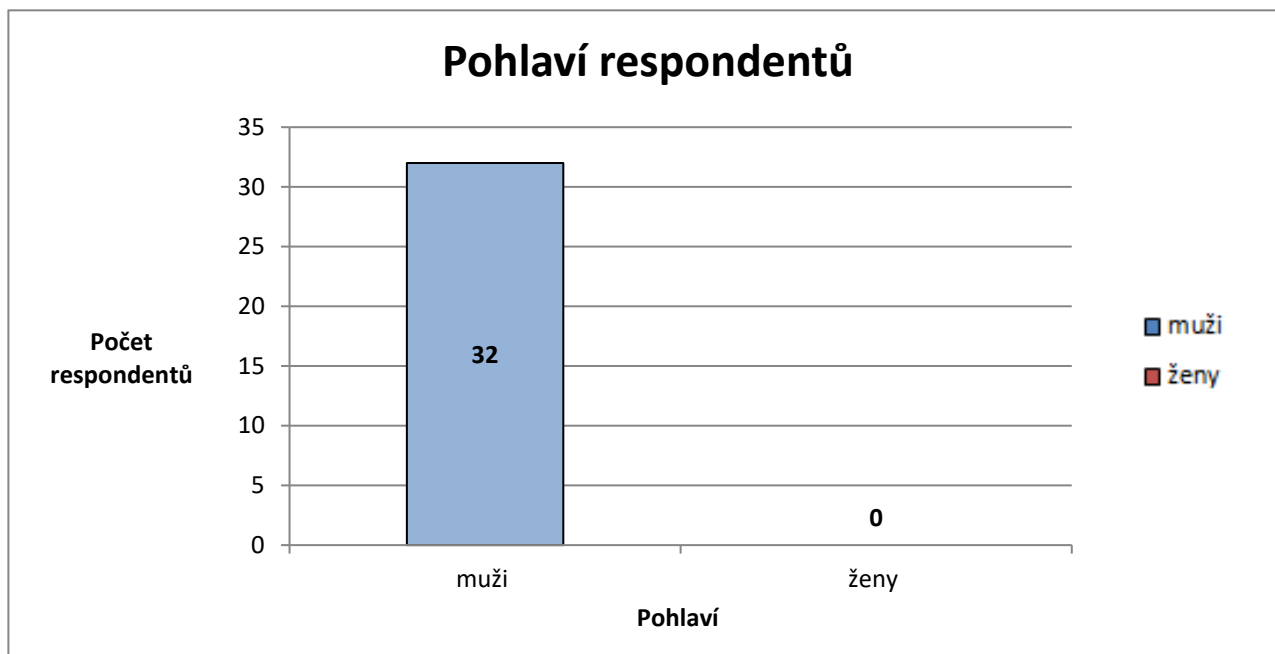
Otázka č. 1: Kolik je Vám let?

Graf 1 Věkové rozložení respondentů

Graf č. 1 zobrazuje věkové rozložení respondentů s omezenou dolní věkovou hranicí dospělosti. Nejmladší věková skupina od 18 do 25 je zde zastoupena pouze jedním respondentem. Stejný počet respondentů tvořící pouze 3 % z celkového počtu je i ve věkové skupině od 46 let do 55 let a také ve skupině ve věku 56 let a více. Naopak nejvíce novodobých válečných veteránů je věku 26 až 45 let.

Otázka č. 2: **Jaké je Vaše pohlaví?**

Graf 2 Pohlaví respondentů

Grafické znázornění č. 2 si klade za cíl rozdělit respondenty do 2 skupin dle pohlaví. Výzkumu se nezúčastnila žádná žena. Soubor respondentů je tedy ze 100 % tvořen pouze muži.

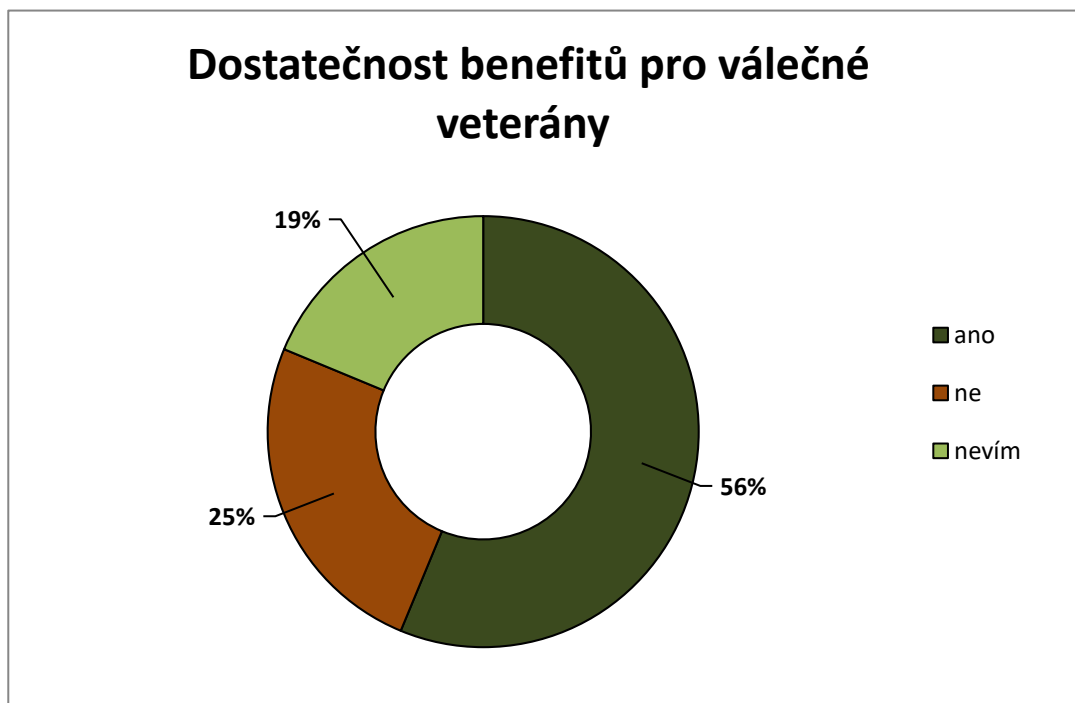
Otázka č. 3: **Jakou práci jste vykonával, vykonávala na misi AČR?**

Druh výkonu práce na misi	Počet respondentů
řidič	10
střelec	7
kulometník	2
pracovník logistiky	2
pracovník štábu	2
velitel čety	2
operátor	2
pracovník administrativy	2
zástupce velitele čety	1
velitel družstva	1
dělostřelecký návodčí	1

Tabulka 1 Druh výkonu práce na misi

Třetí otázka v průzkumu byla identifikační. Měla za cíl blíže představit práci novodobých válečných veteránů na zahraniční misi. Z výsledné tabulky lze vyčíst, že respondenti byly velice rozmanitou skupinou. Část z nich se přímo účastnila boje (dělostřelecký návodčí, střelec, kulometník, řidič, velitel čety a jeho zástupce, velitel družstva, operátor), do pomyslné druhé skupiny lze zařadit např. pracovníka administrativy nebo logistiky nebo pracovníky na štábu.

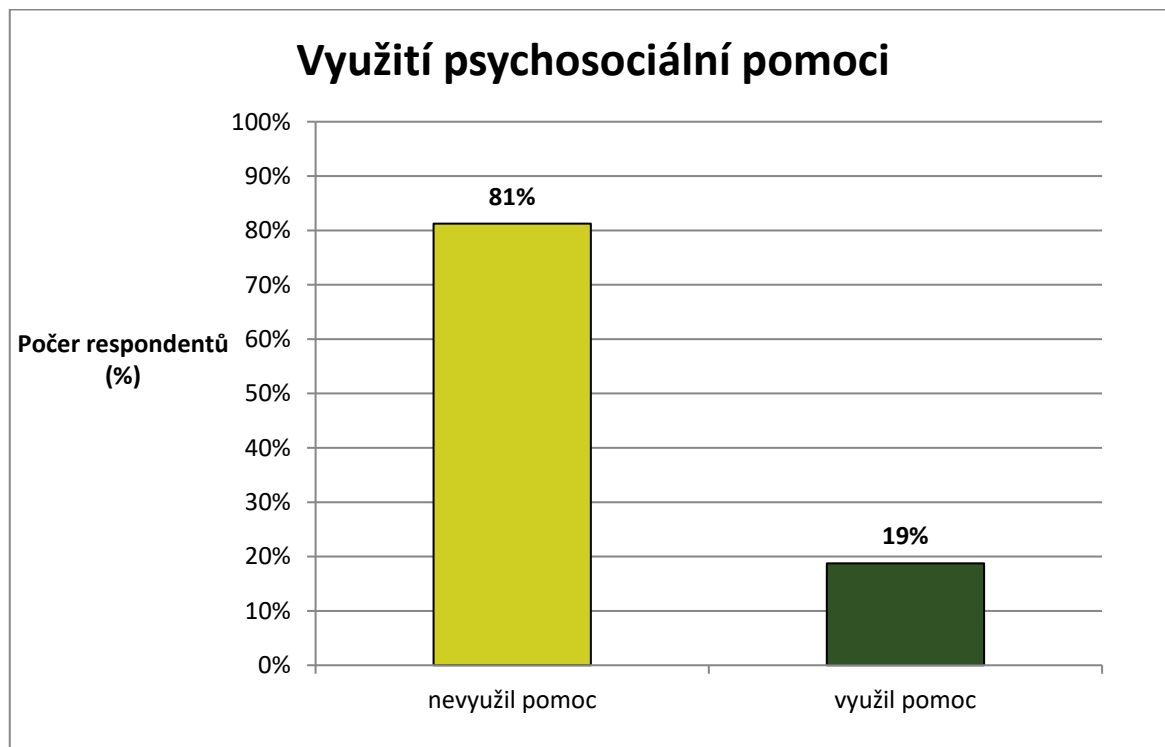
Otázka č. 4: **Považujete benefity pro válečné veterány (příspěvek na stravování, finanční podporu na lázeňskou léčebně rehabilitační péči nebo rekreační pobyt) ze zákona 170/2002 Sb., o válečných veteránech, za dostačující?**

Graf 3 Názor na dostatečnost benefitů pro válečné veterány

Na otázku zda jsou pro respondenty (novodobé válečné veterány) benefity, vycházející ze statusu válečný veterán, dostačující, odpovídá graf č. 3. Z něhož vychází, že více než jedna polovina (56 %) respondentů považují nabízené benefity pro válečné veterány za dostačující. Naopak jedna čtvrtina (25 %) má opačný názor. 19 % respondentů nezaujímá k této otázce jasný názor.

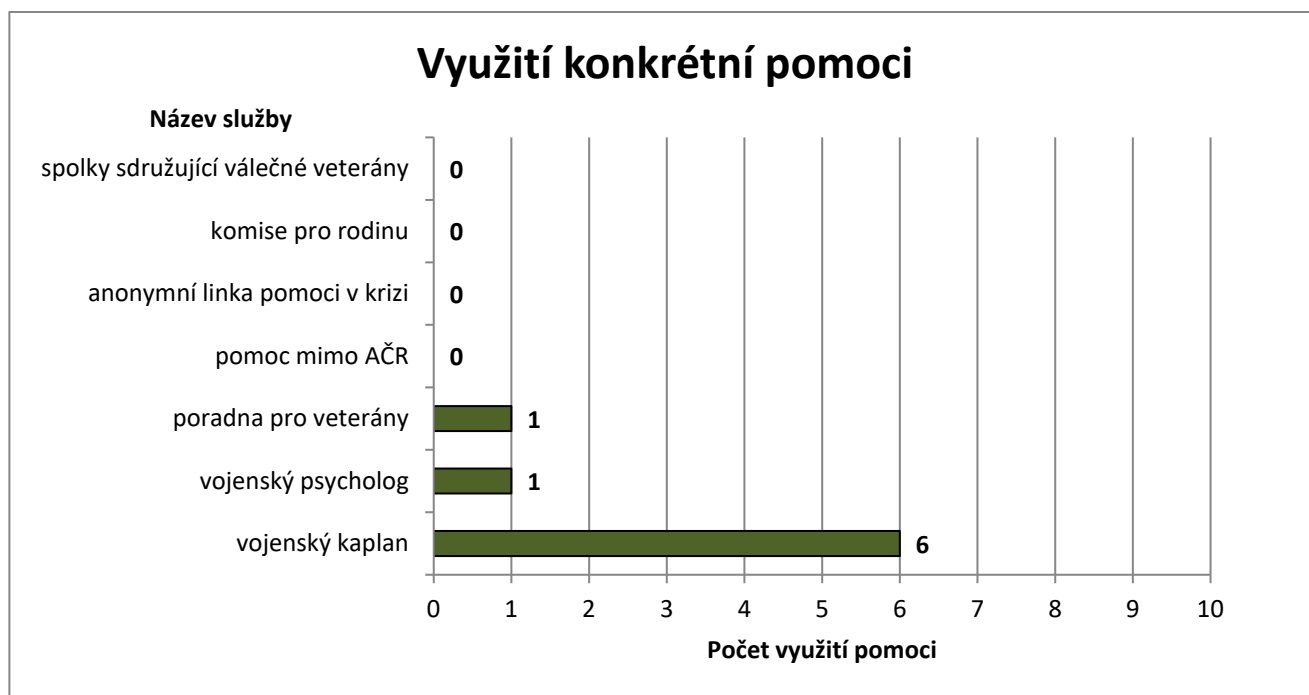
Otázka č. 5: **Zaškrtněte, prosím, které psychosociální pomoci jste využil/a na misi AČR nebo po jejím skončení?**

Graf 4 Využití psychosociální pomoci

Pro přehlednost výsledků byly vytvořeny dva grafy.

První graf znázorňuje, kolik respondentů využilo psychosociální pomoc na zahraniční misi a po jejím skončení. Z grafického znázornění vyplývá, že 81 % (26 respondentů z 32) nevyužilo žádnou psychosociální pomoc, poskytovanou Armádou České republiky ani jiných služeb dostupných mimo armádu. Poskytovanou pomoc naopak využilo 19 % (6 novodobých válečných veteránů).

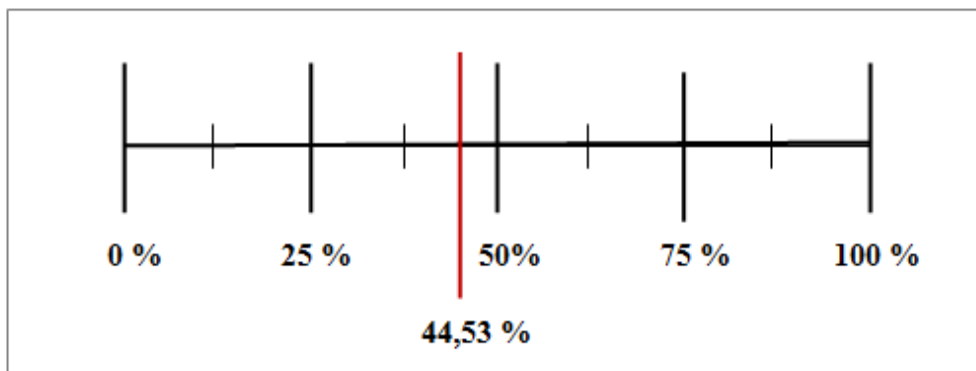

Graf 5 Využití konkrétní pomoci

Druhé grafické znázornění otázky č. 5 přibližuje frekvenci využití konkrétní psychosociálních pomoci nabízené Armádou České republiky. Graf dále uvádí, kolikrát byla kontaktována pomoc mimo AČR. Tuto možnost nevyužil nikdo z dotazovaných.

Naopak nejvíce účastníků průzkumu navštívilo vojenského kaplana. Konkrétně 6 z 32 respondentů, tento počet odpovídá 19 % z celkového počtu dotazovaných. Služeb vojenského psychologa a poradnu pro veterány využil pouze jeden respondent. Ostatní služby podpory nebyly využity.

Otázka č. 6: **Do jaké míry Vám byly poskytnuty potřebné informace o výše vypsané pomoci, kterou můžete Vy a Vaše rodina po návratu z mise využít?**

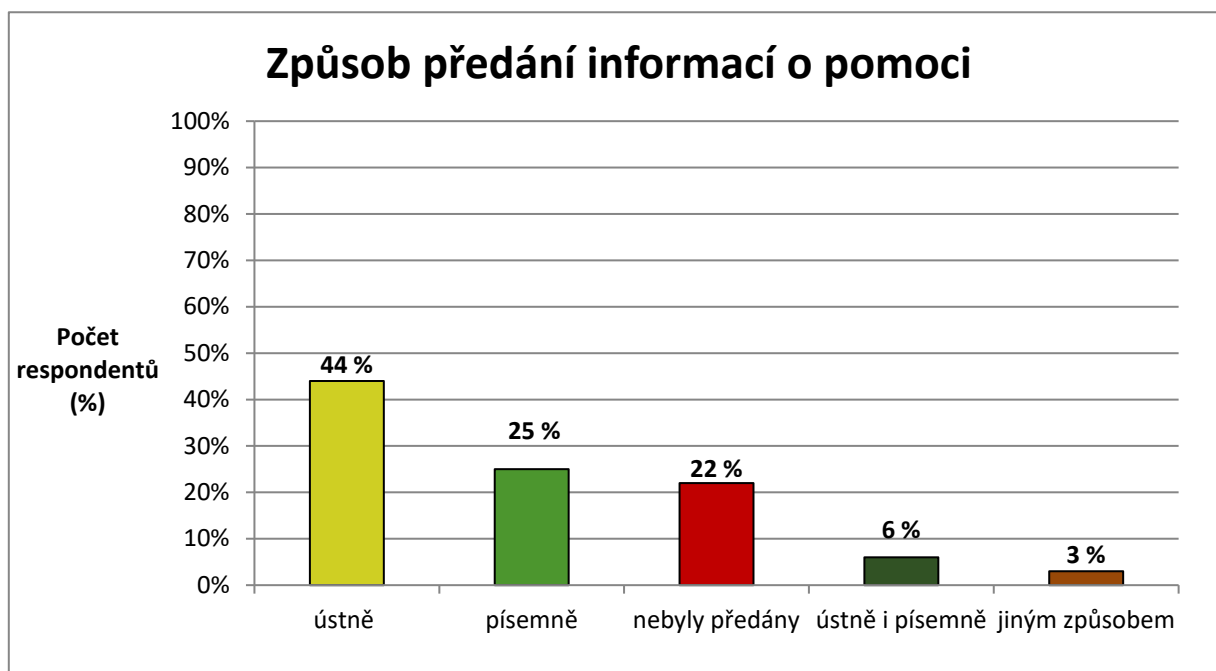

Graf 6 Stupnice míry informovanosti

Cílem otázky č. 6 bylo zjistit, do jaké míry byly respondentům poskytnuty informace o pomoci nabízené AČR, kterou mohou oni a jejich rodina využít. Dotazovaní kroužkovali na stupnici, nakolik procent (0 %, 25 %, 50 %, 75 % nebo 100 %) byly informováni.

Po vypracování výsledků bylo zjištěno, že respondenti byly průměrně informováni na 44,53 %.

Otázka č. 7: Pokud Vám byly informace předány, tak jakou formou?

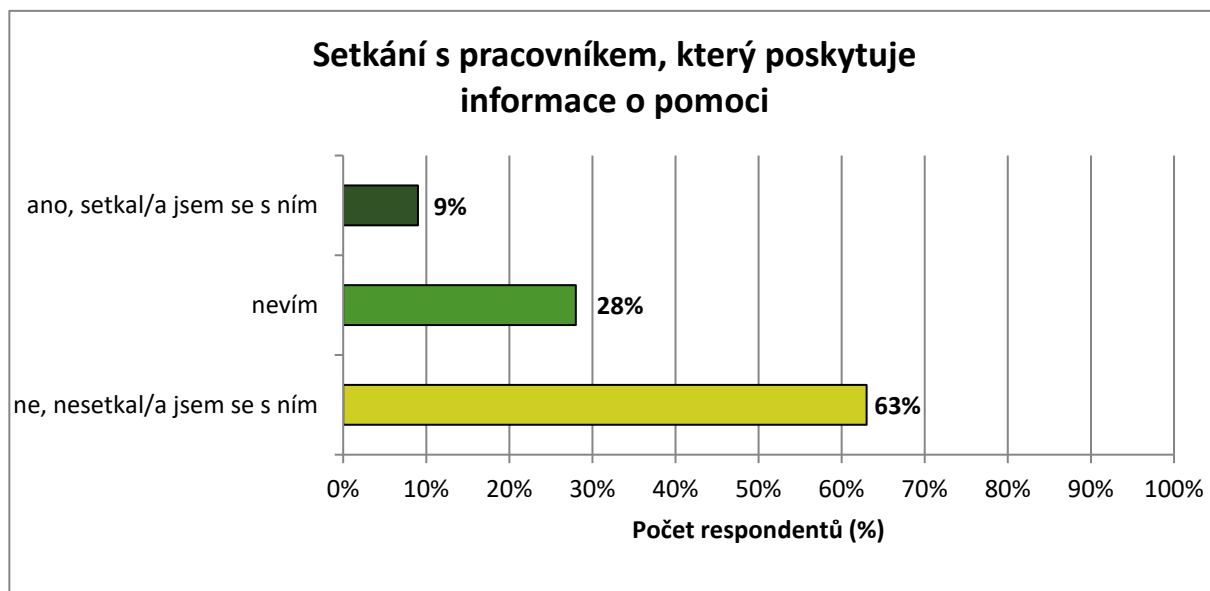
Graf 7 Způsob předání informací o pomoci

Pro vyhodnocení otázky č. 7 bylo opět použito sloupcové grafické znázornění, které ukazuje, jakým způsobem jsou účastníkům zahraničních misí předávány informace o nabízené pomoci, které mohou vojáci a jejich rodina využít.

Z grafu lze zjistit, že informace nejsou všem vojákům vyjíždějícím na misi předávány jednotnou formou. Pouze 6 % z celkově dotazovaných přijalo informace o možnostech využití služeb podpory ústní a písemnou formou. Nejvíce (44 %) respondentů odpovědělo, že jim informace byly předány ústně. 25 % respondentům byly tyto informace předány písemnou formou. Jiným způsobem než ústně a písemně byly předány informace jednomu respondentovi, který uvedl jako způsob předání email.

Naopak téměř jedné čtvrtině (22 %) vojáků nebyly informace o pomoci, které mohou využít, předány vůbec.

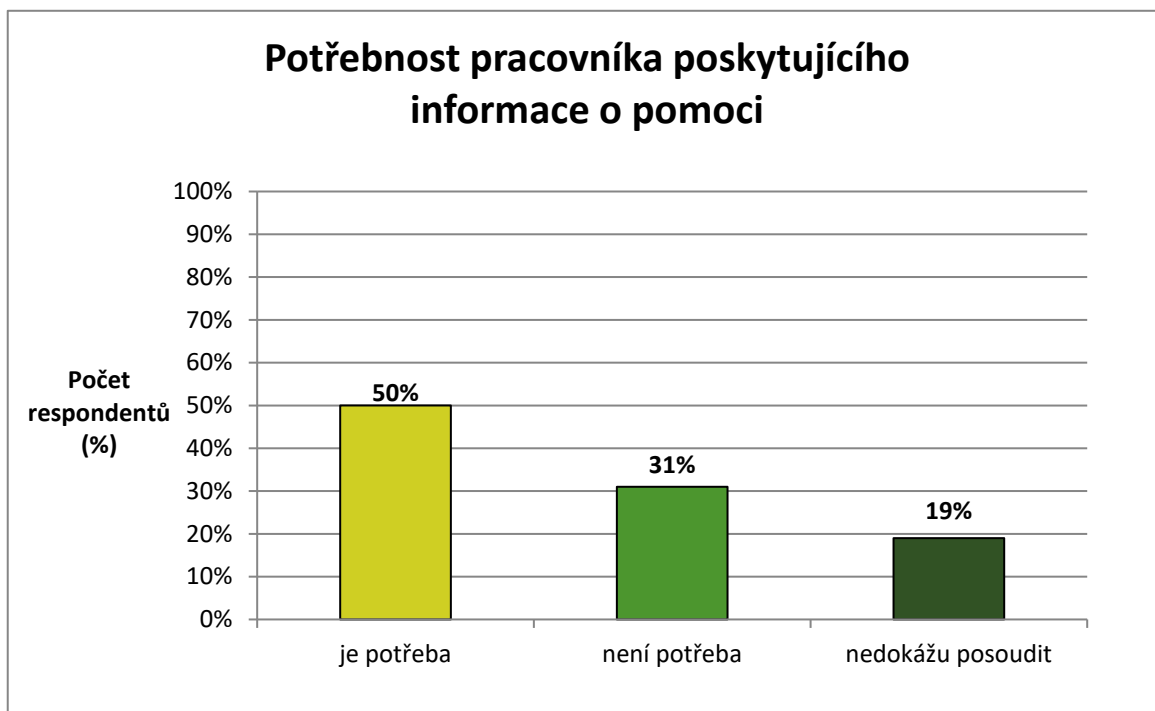
Otázka č. 8: Setkal/a jste se s pracovníkem, který by měl přehled o všech možnostech poskytované pomoci (nejen v AČR) a mohl by, vojákům účastnícím se zahraničních misí, podat ucelené informace o možnostech využití nabízené pomoci či jim předat další potřebné kontakty na odborníky?

Graf 8 Setkání s pracovníkem, který poskytuje informace o pomoci

Grafické znázornění č. 7 ukazuje, zda se respondenti setkali s pracovníkem, který jim předal informace o možnostech využití poskytované pomoci. Téměř dvě třetiny (63 %) dotazovaných uvedly, že se s tímto pracovníkem nesetkaly. Tři respondenti (9 % dotazovaných) sdělili, že se s tímto pracovníkem setkali.

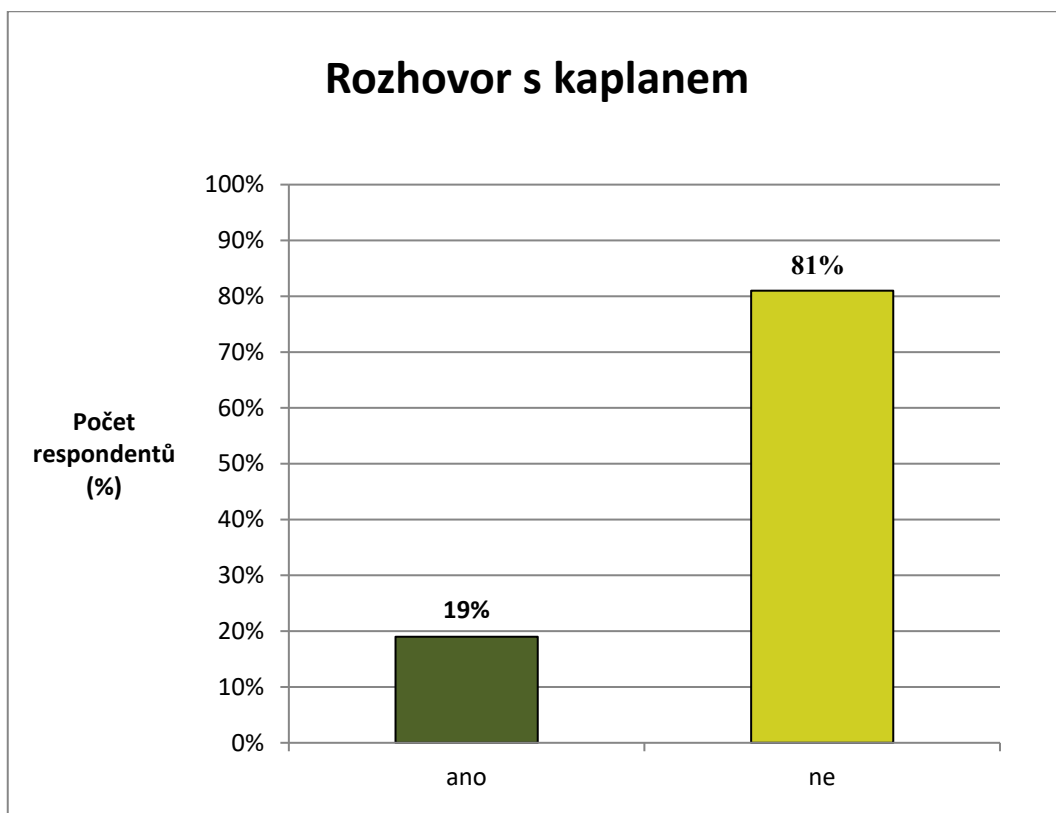
Otázka č. 9: Myslíte si, že je takový pracovník potřebný?

Graf 9 Potřebnost pracovníka poskytujícího informace o pomoci

Odpovědi na otázku č. 9, týkající se názoru na potřebnost pracovníka, který poskytuje informace o pomoci (viz předešlá otázka), znázorňuje výše umístěný graf. Přesně jedna polovina (16 respondentů) si myslí, že tento pracovník je potřeba. Opačný názor sdílí 31 % vojáků a 19 % vybralo odpověď „nedokážu posoudit“.

Otázka č. 10: Využil/a jste na misi AČR rozhovor s vojenským kaplanem?

Graf10 Rozhovor s kaplanem

Graf č. 9 znázorňuje, kolik respondentů využilo rozhovoru s vojenským kaplanem přímo na zahraniční misi AČR. Této nabídky využilo 6 respondentů, tento počet odpovídá 19 % respondentů. 81 % respondentů zvolilo opačnou odpověď.

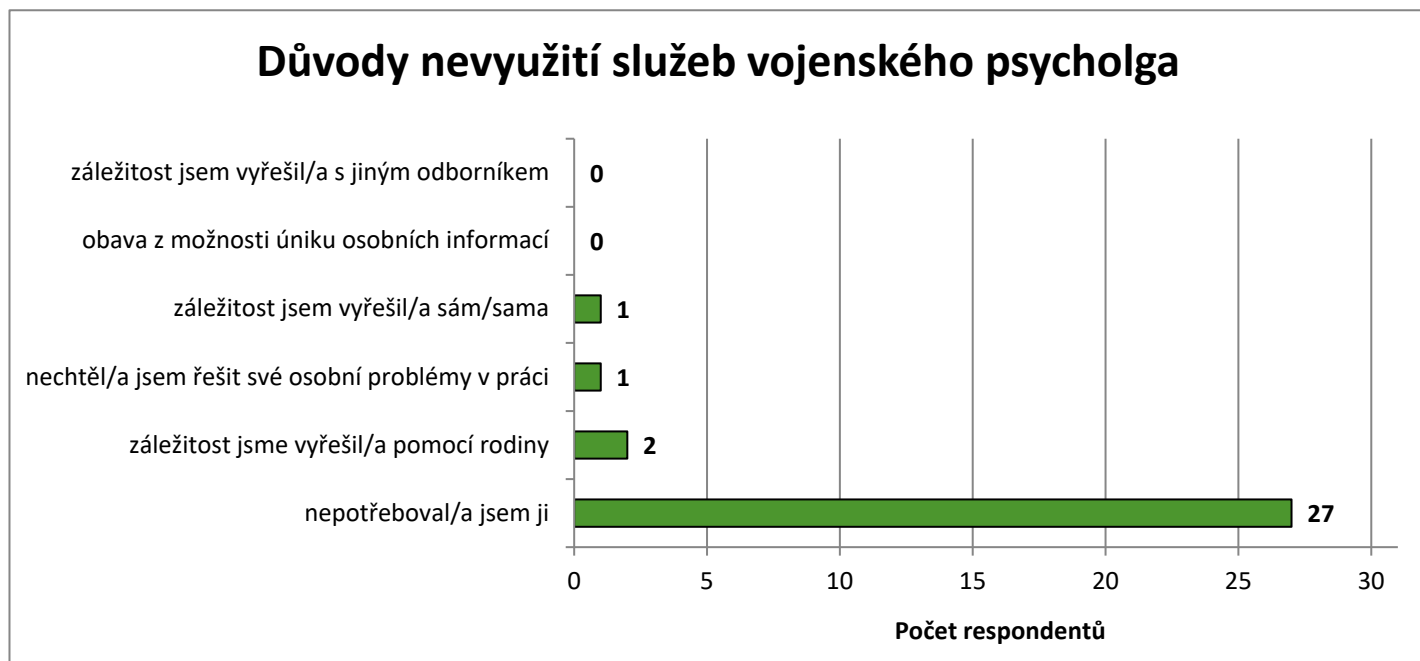
Otázka č. 11: Účastnil/a jste se ze své vlastní iniciativy návštěvy vojenského psychologa?
(na misi AČR nebo poté)

Graf 11 Využití služeb psychologa

Otázka o využití služeb psychologa je kontrolní a potvrzuje informace zjištěné v otázce č. 5. Odpovědi znázorněné v grafu č. 10 ukazují, že převážná většina, 29 respondentů z 32, služeb vojenského psychologa nevyužila a ani o této nabídce neuvažovala. 2 dotazovaní (6 %) uvedli, že služeb psychologa nevyžili, ale uvažovali o tom. Jeden respondent psychologa navštívil.

Otázka č. 12: Pokud jste nevyužil/a návštěvy psychologa, tak z jakého důvodu?

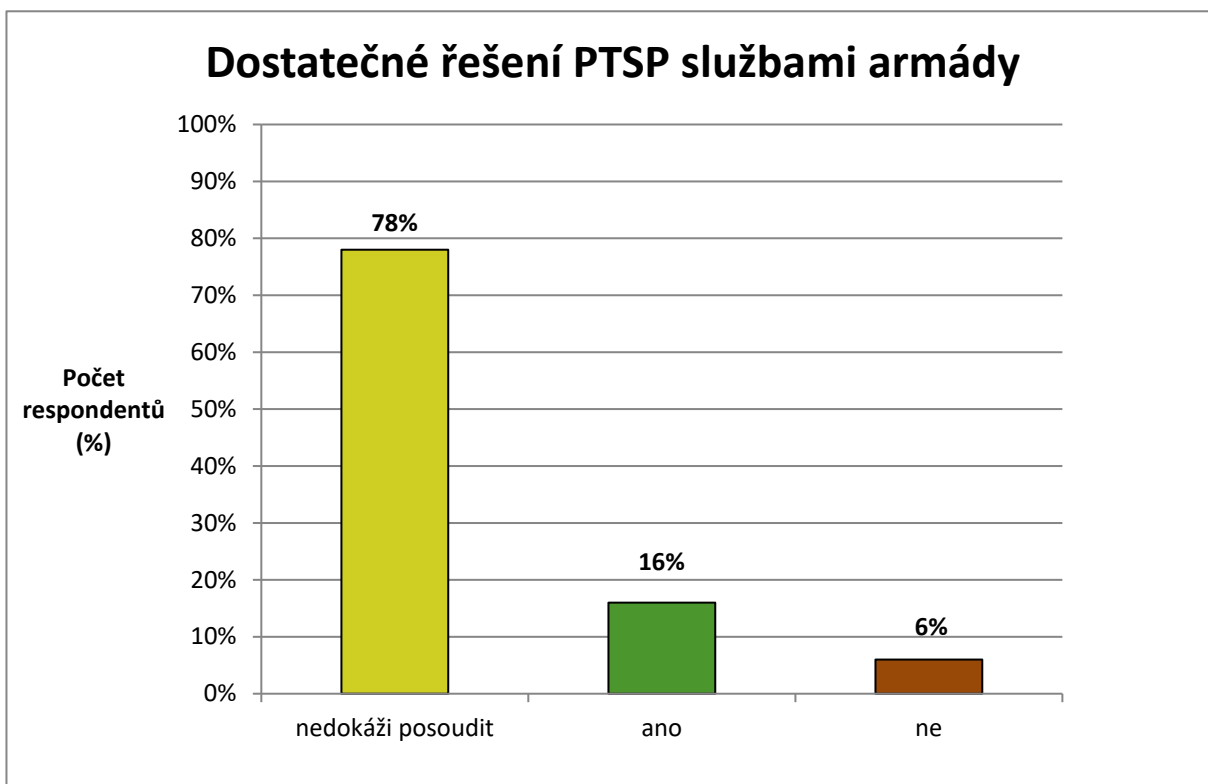

Graf 12 Důvody nevyužití služeb vojenského psychologa

Otázka č. 12 si kladla za cíl zjistit, z jakého důvodu nevyužili vojáci na hraniční misi pomoci od psychologa. Na tuto otázku odpovídalo 31 respondentů. Největší část z nich (84 %) uvedla, že těchto služeb nevyužila, protože ji nepotřebovala.

Dva dotazovaní (6 %) svůj problém vyřešili pomocí rodiny. Jeden respondent služeb psychologa nevyužil, protože své problémy vyřešil sám. Další dotazovaný uvedl, že služeb vojenského psychologa nevyužil, protože nechtě své osobní problémy řešit v pracovním prostředí. Nikdo z respondentů nezvolil odpověď, že služeb vojenského psychologa nevyužil, protože měl obavu z možnosti úniku informací nebo svou záležitost vyřešil s jiným odborníkem.

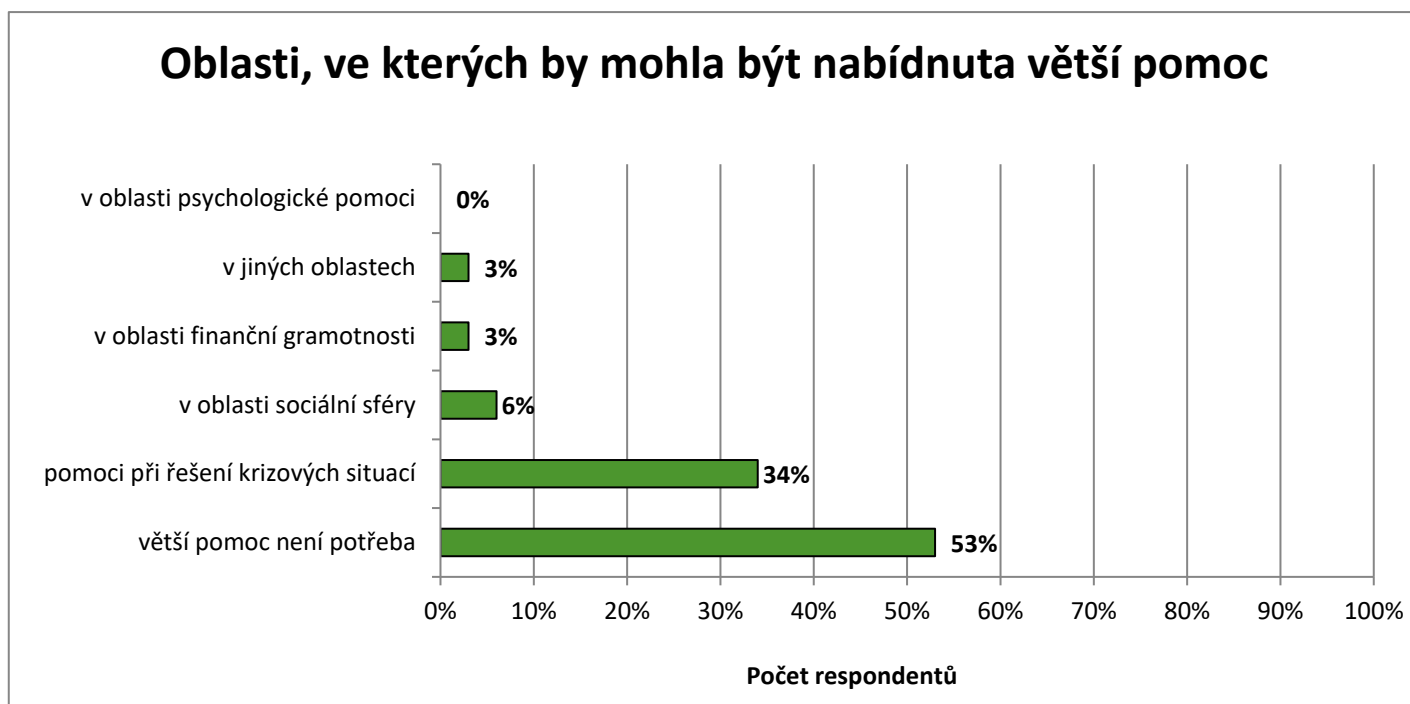
Otázka č. 13: Je dle Vašeho názoru službami AČR dostatečně řešena posttraumatická stresová porucha (PTSP) po příjezdu mise?

Graf 13 Dostatečné řešení PTSP službami armády

Grafické znázornění č. 12 znázorňuje, kolik procent respondentů si myslí, že posttraumatická stresová choroba je dostatečně řešena službami AČR. Více než tři čtvrtiny respondentů uvedli, že tuto otázku nedovedou posoudit. 16 % dotazovaných si myslí, že PTSP je dostatečně řešena službami armády. Opačný názor sdílí 6 % respondentů.

Otázka č. 14: Ve kterých oblastech pomoci by dle Vašeho názoru mohla být Vám a Vaší blízké rodině nabídnuta větší pomoc spojená s výjezdem na misi?

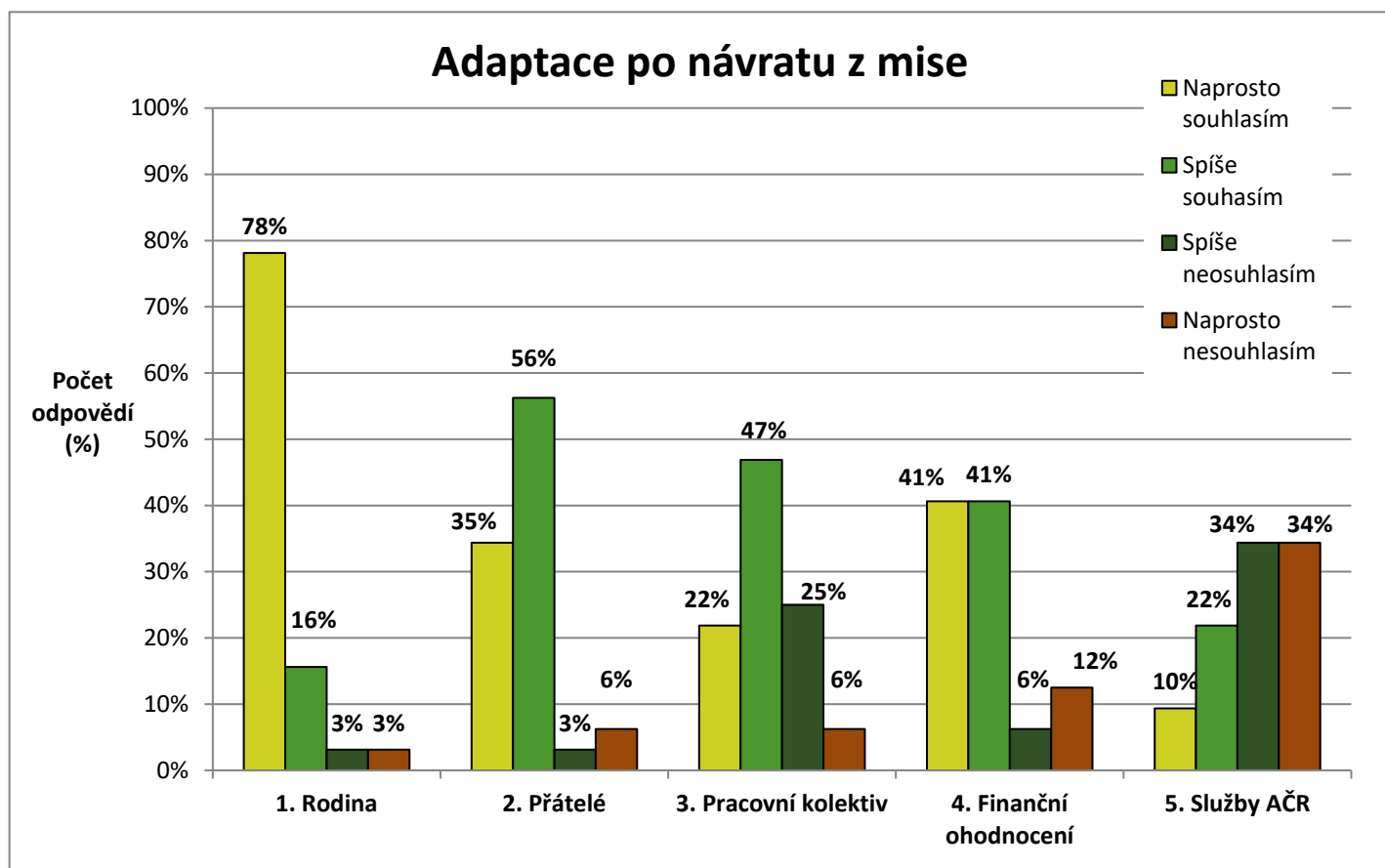
Graf 6 Oblasti, ve kterých by mohla být poskytnuta větší pomoc

Průzkumná otázka č. 14 zjišťuje, zda dle názoru vojáků existují oblasti pomoci, ve kterých by mohla být jim a jejich rodině poskytnuta větší pomoc. Z grafického znázornění lze na první pohled zjistit, že více než jedna polovina respondentů (53 %) odpověděla, že větší pomoc není potřeba v žádné oblasti. 34 % dotazovaných se shoduje na názoru, že pomoc je nedostatečná při řešení krizových situací (úmrtí, zranění).

Mínění ohledně většího poskytnutí pomoci v oblasti sociální sféry (benefity pro novodobé válečné veterány) sdílí 6 % dotazovaných. 3 % respondentů v průzkumu označili, že větší pomoc by mohla být nabídnuta v oblasti finanční gramotnosti. Jeden respondent (3 %) uvedl, že pomoc by mohla být poskytnuta v jiných než v uvedených oblastech. Konkrétně napsal, že by chtěl mít kontakty na příbuzné vojáků a možnost zprostředkovat setkání pro rodiny (v přátelském styku). Žádný z respondentů neodpověděl, že by větší pomoc mohla být poskytnuta v oblasti psychologické pomoci (vojenský psycholog, styčný psycholog).

Otázka č. 15: **Která z uvedených možností Vám nejvíce napomohla k adaptaci po návratu z mise?**

1. Nejvíce mi pomohla rodina
2. Nejvíce mi pomohli přátelé
3. Nejvíce mi pomohl pracovní kolektiv, do kterého jsme se vrátil/a
4. Nejvíce mi pomohlo finanční ohodnocení
5. Nejvíce mi pomohly podpůrné služby ze strany armády

Graf 7 Adaptace po návratu z mise

Otázka č. 15 je tvořena Likertovou škálou, na které respondenti označovali, na kolik souhlasí s uvedenými tvrzeními (1-5) týkajícími se adaptace po příjezdu z mise.

Z grafického znázornění vyplývá, že více než tři čtvrtiny respondentů se ztotožňují s výrokem, že jim k adaptaci po návratu z mise nejvíce pomohla rodina. Pouze 6 % respondentů s tímto výrokem (spíše nebo naprosto) nesouhlasilo.

Pomoc přátel je dle výše umístěného grafického znázornění, pro vojáky přijíždějící z mise, důležitá. U tohoto tvrzení nejvíce respondentů (56 %) označilo odpověď „spíše souhlasím“, druhý nejvyšší počet respondentů (35 %) vybralo možnost „naprosto souhlasím“.

Třetí tvrzení zjišťovalo, jak moc je pro vojáky, důležitý pracovní kolektiv k adaptaci po zahraniční misi. S tímto výrokem souhlasilo (spíše a naprosto) 69 % respondentů. Jedna čtvrtina (25 %) z dotazovaných s tímto tvrzením spíše nesouhlasila.

Čtvrtý výrok zjišťoval, jak velkou spojitost má zvýšené finanční ohodnocení, spojené s výjezdem na misi s adaptací vojáků. Převážná část respondentů (82 %) označila toto tvrzení (spíše či naprosto s ním souhlasili).

V poslední části bylo zjišťováno, do jaké míry dotazovaní souhlasí s výrokem, že jim k adaptaci po zahraniční misi napomohly podpůrné služby ze strany armády. V této otázce byly více než tři třetiny (68 %) odpovědí tvořeny nesouhlasem. 22 % respondentů uvedlo, že s tímto výrokem spíše souhlasí a 10 % naprosto souhlasí.

3 DISKUZE

V diskuzi jsou pomocí výsledků jednotlivých otázek v dotazníku nalézány odpovědi na předem stanovené průzkumné otázky. Průzkumné otázky zjišťují, zda jsou vojáci a jejich rodiny dostatečně informováni o psychosociálních službách pomoci. Jak je tato pomoc využívána a zda vojáci potřebují pracovníka, který by jim předával informace o možnostech využití nabízené pomoci.

Dalším záměrem diskuze je porovnat a shrnout získaná data z vlastního dotazníkového průzkumu s jinými stejně zaměřenými výzkumy a odbornou literaturou. V poslední řadě je cílem diskuze kritické posouzení vlastního průzkumu.

3.1 Vyhodnocení průzkumných otázek

PO č. 1: Jak je psychosociální pomoc pro novodobé válečné veterány využívána?

Podle odpovědí na otázku č. 5 využilo psychosociální pomoci 19 % respondentů. Ukazuje se, že psychosociální pomoc související s výjezdem na misi není u novodobých válečných veteránů této vojenské jednotky příliš využívána. Toto zjištění se téměř shoduje s výzkumem od Zieskové (2016, s. 48), kde se ukázalo, že psychosociální podpory využilo 23 % vojáků.

Většina novodobých válečných veteránů nevyužila psychosociálních pomoci v průběhu mise ani po jejím návratu, lze tedy vyvodit, že se vojáci vypořádali s požadavky kladenými na zahraniční misi bez psychosociální pomoci a nebyly u nich zaznamenány větší problémy. Tento jev potvrzuje i zahraniční výzkum prováděný s účastníky mise v Somálsku, ve kterém bylo závěrem zkonstatováno: „*Drtivá většina vojáků, nasazených v operaci, se s nároky nasazení vyrovnává dobře a nevzniká u nich patologie*“. (Litz, King, L. A., King, D. W., Orsillo & Friedman, 1977, cit. dle Nový, 2012, s. 122).

Dle mého názoru to však neznamená, že vojáci účastníci se zahraničních misí psychosociální služby nepotřebují. Vzhledem k malému počtu respondentů účastnících se mého průzkumu si myslím, že je spíše nepravděpodobné, že se ho zúčastnili vojáci, kteří by se potýkali s většími psychosociálními problémy a z tohoto důvodu nemuseli dotazník vyplnit nebo mohli úplně změnit své zaměstnání.

Ohledně využití konkrétní psychosociální pomoci bylo zjištěno, že vojáci této jednotky nejvíce využívají služeb vojenského kaplana (19 % respondentů). Z otázky č. 10 a 11 bylo zjištěno, že psychosociální pomoci od vojenského kaplana bylo využito jen na zahraniční misi, přestože mají vojáci možnost navštívit kaplana i po příjezdu z mise. Dále bylo zjištěno,

že jen 3 % dotazovaných navštívili vojenského psychologa. Otázka č. 12 zjistila, že důvod, proč vojáci vojenského psychologa nenavštívili, nebyl, dle odpovědí respondentů, nijak spojen s obavou řešit své problémy v pracovním prostředí.

Nikdo z dotazovaných neuvedl, že by patřil ke kterémukoliv spolku sdružujícím válečné veterány. Naproti tomu kvantitativní vojenský výzkum dotazníkového typu, který zahrnoval 150 respondentů. (Meca, 2011, s. 122), uvádí, že 37 % z dotazovaných je součástí sdružení pro válečné veterány.

PO č. 2: Jak jsou novodobí váleční veteráni informováni o psychosociální pomoci od AČR, která je jim a jejich rodině poskytována v souvislosti s výjezdem na zahraniční misi?

Otázka č. 6 zkoumala, do jaké míry byly respondentům poskytnuty informace o pomoci nabízené AČR, kterou mohou vojáci a jejich rodina využít. Výsledky průzkumu odhalují, že vojáci této jednotky nejsou o poskytované psychosociální pomoci dostatečně informováni. Průměrně byli informováni na 44 %. Kvantitativní výzkum v absolventské práci od Zieskové (2016, s. 52–53), který byl prováděn mezi vojáky se zkušenostmi z jedné či více zahraničních misí, zjistil podobnou skutečnost. Téměř polovina (45 %) respondentů tohoto výzkumu uvedla, že byli informováni pouze zběžně. Dalších 45 % uvedlo, že byli informováni dostatečně.

Navazující průzkumná otázka č. 7 zjišťovala, jakou formou byli vojáci informováni. V absolventském výzkumu od Zieskové (2016, s. 54) byly informace o psychosociální pomoci předány všem respondentům, nejčastěji (v 79 %) pomocí přednášky či školení. V mém průzkumu nebyly žádné informace o poskytované pomoci předány téměř jedné čtvrtině (22 %) respondentů. 44 % respondentů byly informace předány ústně. Písemnou formou získalo informace 31 % respondentů.

Lze tedy konstatovat, že novodobí váleční veteráni této vojenské jednotky nejsou o psychosociálních službách dostatečně informováni, ale pokud jim byly informace předány, tak ne vždy stejným způsobem. Tento fakt může být zapříčiněn výběrem souboru respondentů. Tito respondenti patří ke stejné vojenské jednotce, neznamená to ale, že se v průběhu posledních 10 let zúčastnili stejných vojenských misí a prošli stejnými školeními. I přesto zastávám názor, že informace o psychosociální pomoci by měli dostat všichni vojáci bez ohledu na druh práce vykonávaný v misi.

PO č. 3: Existují oblasti, kde by mohla být pomoc pro novodobé válečné veterány více poskytována?

Ohledně výhod pro novodobé válečné veterány bylo v otázce č. 4 zjištěno, že jedna čtvrtina (25 %) novodobých válečných veteránů považuje tyto výhody za nedostačující. Více než jedna polovina (56 %) vojáků uvedla, že jsou dostatečné.

Otázka č. 14 se zjišťovala, ve které oblasti by mohla být vojákům poskytnuta větší pomoc. V odpovědích více než polovina respondentů uvedla, že větší pomoc není potřebná v žádné oblasti. Z nabídky oblastí vybralo nejvíce odpovídajících pomoc při v krizových situacích – úmrtí, zranění (34 %) a oblasti sociální sféry (6 %). Jeden respondent konkrétně dopsal, že by chtěl mít kontakty na příbuzné vojáků a možnost zprostředkovat setkání pro rodiny. Tuto činnost zajišťuje komise pro rodinu, která ale nemusí fungovat u všech jednotek, v tomto případě se potvrzuje její potřeba. Domněnku, že komise pro rodinu nemusí být dostupná ve všech jednotkách, potvrzuje výzkum diplomové práce (Taušová, 2013, s. 66), jejímž cílem bylo zjistit, jakou sociální podporu mohou vojáci a jejich rodiny využít. Výzkum odkryl skutečnost, že 91 % respondentů se s členem komise pro rodinu nikdy nesetkala.

Pouze minoritní část (3 % dotazovaných) uvedla, že by uvítala větší podporu v oblasti finanční gramotnosti. Kvantitativní výzkum v bakalářské práci (Jelenovičová, 2019, s. 26) také potvrzuje domněnku, že pomoc v oblasti finanční gramotnosti je nezbytná. Ve výzkumu byli novodobí váleční veteráni dotazováni, zda mají finanční potíže. 25 % žen s 13 % mužů uvedlo, že se potýkají s menšími dluhy. Kvantitativní výzkum uvedený v článku Sociální práce v armádě v časopise Vojenské rozhledy (Laštovková, Brnula, 2017, s. 47–48) ukazuje, že problémy s financemi nejsou mezi vojáky AČR neobvyklým jevem. U 30 % dotazovaných se vyskytl problém s uhrazením částky větší než pět tisíc korun českých. To může, dle mého názoru, poukazovat na chybějící finanční či dluhové poradenství v AČR nebo na chybějícího pracovníka, který by předával vhodné kontakty na jiné odborníky v oboru. Výzkum od Laštovkové a Brnuly (2017, s. 49) dále zjistil, že nejvíce respondentů (43 %) by uvítalo poradenství v oblasti pomoci s dluhy, dále také v sociální, rodinné psychologické sféře.

Další otázka (č. 13) řešila situaci ohledně poskytování pomoci při posttraumatické stresové chorobě. Respondenti byli dotazováni, zda je dle jejich názoru PTSP dostatečně řešena službami AČR. Větší část (16 %) vojáků uvedla, že PTSP je dle jejich názoru dostatečně řešena, než že není (odpovědělo 6 % respondentů). 78 % respondentů odpovědělo, že tuto skutečnost nedokážou posoudit.

Může to být dáno tím, že vojáci této jednotky neměli důvod PTSP řešit, protože se u nich nemusela projevit. Toto potvrzuje i výzkum posttraumatického rozvoje vojáků AČR po návratu ze zahraniční mise (Krutiš, Mareš, Ježek, 2010, s. 255), který srovnával, jak se PTSP projevila u dvou skupin vojáků. V první skupině vojáků tvořené zdravotnickým personálem byla PTSP ve znatelně větším rozsahu než u druhé skupiny tvořené vojáky účastnicími se přímého boje (stejně jako respondenti mého průzkumu). S tím koresponduje již zmíněný výzkum zaměřený na novodobé válečné veterány (Meca, 2011, s. 127), ve kterém je uvedeno, že se jen 5 % veteránů potýká s psychickými následky po misi.

PO č. 4: Je dle názoru novodobých válečných veteránů AČR potřebný pracovník, který by jim poskytoval ucelené informace o možnostech využití psychosociální pomoci v souvislosti s výjezdem na misi?

Pomocí otázky č. 8 bylo zjišťováno, zda se novodobí váleční veteráni setkali s pracovníkem, který jim poskytoval informace o pomoci nabízené v souvislosti s výjezdem na misi. Celkem 63 % respondentů uvedlo, že se s tímto pracovníkem nikdy nesetkali.

Zároveň otázka č. 9 objevila, že polovina (50 %) respondentů uvedla, že si myslí, že je tento pracovník potřebný. Tento fakt může poukazovat na chybějícího post sociálního pracovníka, který by s vojáky a jejich rodinami spolupracoval po celou dobu zahraniční mise, např. jako v jiných zahraničních armádách (viz kapitola 1.4 Sociální práce s válečnými veterány v Armádě Spojených států amerických).

Tento názor ve svém odborném článku sdílí i Laštovková a Brnula, (2017, s. 49–50), kteří uvádějí, že je v české armádě zapotřebí jedné osoby, která by pomáhala vojákům a jejich rodinám řešit sociální problémy nebo by byla schopna je odkázat na další odborníky v civilní sféře.

PO 5: Co nejvíce pomáhá novodobým válečným veteránům s adaptací po příjezdu ze zahraniční mise?

Dle odpovědí na otázku č. 15 novodobým válečným veteránům k adaptaci po příjezdu z mise nejvíce pomohla rodina, 78 % respondentů zvolilo odpověď „*naprosto souhlasím*“. V druhé řadě jim nejvíce pomohli přátelé. S tímto zjištěním koresponduje i výzkum dotazníkového typu od Jelenovičové (2019, s. 28), kde účastníci mise uvedli, že pokud pomoc potřebovali, tak se obraceli především na rodinu (13 %) a na své přátele (9 %).

Dle odpovědí respondentů bylo zjištěno, že novodobým válečným veteránům nejméně napomohly služby poskytované AČR. S tímto výsledkem může souviset skutečnost, že 22 %

respondentů průzkumu nebylo informováno o nabízené pomoci ze strany AČR, služby pomoci tedy nevyužili, protože o nich nebyli informováni. Dokládá to i výzkum od Zieskové (2016, s. 50), kde byli vojáci se zkušenostmi ze zahraničních misí dotazováni, jaké jsou důvody nevyužití psychosociální podpory. 39 % respondentů uvedlo, že překážkou pro nevyužití psychosociální podpory je malá informovanost.

Lze konstatovat, že velká část novodobých válečných veteránů této jednotky psychosociální služby nepotřebovala a k adaptaci jim nejvíce pomohla rodina, přátelé a finanční ohodnocení.

3.2 Limity průzkumu

Jako nedostatek průzkumu pokládám malý soubor respondentů, který se skládá pouze z 32 respondentů. Výsledky tedy nelze zobecnit pro všechny novodobé válečné veterány.

Malý počet respondentů je zčásti zapříčiněn tím, že nemám přímý přístup k novodobým válečným veteránům, protože nejsem příslušníkem Armády České republiky a dotazníky nebylo možné respondentům předat osobně. Dalším důvodem je fakt, že v době, kdy byl průzkum u vojenské jednotky proveden, nebyla velká část potencionálních respondentů (novodobých válečných veteránů) přítomna u jednotky v České republice, ale právě na zahraniční misi AČR. Také si myslím, že limitem výzkumu je skutečnost, že výzkumný vzorek je tvořen pouze muži, i když ve zkoumané vojenské jednotce se ženy vyskytují, i když ve velmi malém počtu.

Myslím si, že oblast psychosociální pomoci pro novodobé válečné veterány není dostatečně prozkoumána, a ke zjištění bližších informací k této problematice by bylo vhodnější použít kvalitativní výzkum, který jsem původně zamýšlela udělat. Touto cestou jsem se nevydala, protože jsem se obávala možnosti nedostat svolení zveřejnit celé rozhovory a nutnosti provést tak kvalitativní průzkum s neúplnými informacemi, proto jsem vzhledem ke zkoumanému charakteru průzkumného souboru vybrala kvantitativní metodu.

4 ZÁVĚR

Bakalářská práce se zabývala možnostmi poskytování psychosociální pomoci v Armádě České republiky pro novodobé válečné veterány v období zahraniční mise. Byly nalezeny odpovědi na všechny předem určené průzkumné otázky, stejně tak i cílů v praktické i v teoretické části bylo dosaženo.

Teoretická část byla důležitým podkladem pro průzkum v praktické části. Teoretická část práce seznamovala čtenáře s méně známým a nepříliš prozkoumaným tématem sociální práce. V teoretické části byly stručně popsány základní pojmy jako válečný veterán a armáda v souvislosti se sociální prací. V další kapitole jsou popsány psychosociální aspekty života novodobých válečných veteránů v období zahraniční mise. Poslední kapitola seznamuje čtenáře s psychosociální pomocí nabízenou AČR na podporu účastníků zahraniční mise a jejich rodin.

Cílem praktické části bakalářské práce bylo najít odpověď na otázku, jak novodobí váleční veteráni využívají psychosociální pomoci od AČR, která je poskytována v rámci výjezdu na zahraniční misi. Průzkum dále zjišťoval, co vojákům nejvíce pomáhá k adaptaci po návratu z mise. Dalším úkolem bylo prověřit, jak jsou novodobí veteráni o této pomoci informováni. Odpovědi na tato otázky byly získány pomocí dotazníkového průzkumu.

Při shrnutí výsledků bylo zjištěno, že novodobí váleční veteráni, u kterých byl průzkum prováděn, nejsou dostatečně informováni o psychosociální pomoci nabízené AČR, téměř jedna čtvrtina respondentů dokonce nedostala žádné informace o této pomoci. Více než polovina dotazovaných se nesetkala s pracovníkem, který by jim poskytoval ucelené informace o službách o pomoci. Přitom polovina respondentů uvedla, že je tento pracovník potřebný.

Toto zjištění dokazuje, že novodobí váleční veteráni postrádají sociálního pracovníka, který by je a jejich rodinu provázel v průběhu zahraniční mise a poskytoval jim potřebné informace o nabízené pomoci. Tento pracovník by mohl být klíčový v prevenci, ale i v řešení psychosociálních problémů, které mohou nastat vzhledem k psychicky náročným podmínkám zahraniční mise.

Ohledně psychosociální pomoci průzkum dále odhalil, že jedna čtvrtina respondentů si myslí, že výhody vyplývající ze statusu válečný veterán jsou nedostačující. Část novodobých válečných veteránů tohoto průzkumu by uvítalo větší pomoc v oblasti podpory

při mimořádných událostech (úmrtí, zranění). Malá část respondentů si dovede představit větší pomoc také v sociální oblasti a v oblasti finanční gramotnosti. Také bylo zjištěno, že komise pro rodinu nefunguje ve všech vojenských jednotkách vyjíždějících na misi.

V průzkumu bylo zjištěno, že k adaptaci po příjezdu z mise napomáhá vojákům nejvíce rodina, pomoc nabízená AČR podle průzkumu skončila až na posledním místě. I přesto si myslím, že psychosociální pomoc od armády (popřípadě i z civilní oblasti) má své důležité místo. Zároveň si myslím, že velký vliv na řešení krize má zvolený přístup nadřízeného pracovníka. Ten může být často prvním, kdo se o problému dozví. Míra ochotnosti a postoj, který nadřízený zaujme, je klíčový pro další průběh řešení obtíží. Pokud v tomto kroku dojde k bagatelizaci problémů ze strany armády, následky mohou tragicky ovlivnit zbytek života vojáka i jeho rodiny.

Závěrem bych chtěla uvést, že i přesto, že průzkum této bakalářské práce vzhledem k malému počtu respondentů nelze aplikovat na všechny novodobé válečné veterány, bylo díky němu zjištěno mnoho nových informací, které mohou být výchozím podkladem pro další výzkumy. Práce pro mě byla velkou výzvou a obohatila mě o mnoho nových informací.

5 SEZNAM CITACÍ

Knižní zdroje

ČESKO. ARMÁDA. *Armáda České republiky*. Symbol demokracie a státní suverenity. 3. vyd. Praha: Ministerstvo obrany České republiky - Vojenský historický ústav Praha, 2014. 239 s. ISBN 978-80-7278-643-5.

DZIAKOVÁ, Olga. *Vojenská psychologie*. 1. vyd. Praha: Triton, 2009. 544 s. ISBN 978-80-7387-156-7.

GLICKEN, Morey D. *Social work in the 21st century*. An introduction to social welfare, social issues, and the profession. 2. vyd. United States: SAGE Publications Inc, 2011. 369 s. ISBN 978-1-4129-7578-0.

HARTL, Pavel. *Stručný psychologický slovník*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. 311 s. ISBN 80-7178-803-1.

HOLUB, Tomáš a Marin VESELOVSKÝ. *Biskup na snowboardu*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 2017. 123 s. ISBN 978-807429-906-3.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu*. Základy kvantitativního výzkumu. 2. vyd. Praha: Grada, 2016, 254 s. ISBN 978-80-247-5326-3.

KLIMEŠ, Lumír. *Slovník cizích slov*. 7. vyd. Praha: SPN – pedagogické nakladatelství, 2005. 829 s. ISBN 80-7235-272-5.

KODYMOVÁ, Pavla. *Historie české sociální práce v letech 1918-1948*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova V Praze, 2013. 132 s. ISBN 978-80-246-2256-9.

KOLEKTIV AUTORŮ. *Velký slovník cizích slov*. 1. vyd. Ludgeřovice: Pali, 2010. 807 s. ISBN 978-80-903875-3-9.

KRUTIŠ Jan, Jiří MAREŠ a Stanislav JEŽEK. Posttraumatický rozvoj vojáků AČR po návratu ze zahraniční mise. *Československá psychologie: Časopis pro psychologickou teorii a praxi*, Praha: Academia, 2011, 55(3), 245-256 s. ISSN 0009-062X.

LEVINE, A. Peter a Maggie KLINEOVÁ. *Prevence traumatu u dětí*. Průvodce k obnovení důvěry, vitality a odolnosti. 1. vyd. Praha: MAITREA a. s., 2014. 275 s. ISBN 978-80-87249-61-1.

MAJER, Petr. *Armáda České republiky a zahraniční mise*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo obrany České republiky - Agentura vojenských informací a služeb, 2003a. 111 s. ISBN 80-7278-183-9.

MAJER, Petr. *Otázky & odpovědi*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo obrany České republiky – Agentura vojenských informací a služeb, 2003b, 159 s. ISBN 80-7278-168-5.

MAREŠ, Jiří. *Posttraumatický rozvoj člověka*. Praha: Grada, 2012, 198 s. ISBN 978-80-247-3007-3.

POLÍVKA, Michal a Jindřich STUDNIČKA. *Psychologická příprava ve výcviku a v boji*. 1. vyd. Praha: Magnet-Press, 1994, 58 s. ISBN 80-85469-68-5.

SOBOTKOVÁ, Irena. *Psychologie rodiny*. 3. vyd. Praha: Portál, 2012. 2019 s. ISBN 978-80-262-0217-2.

STEHLÍK, Pavel. *Já, voják v Afghánistánu. Vzpomínky českých veteránů*. 1. vyd. Brno: CPress, 2017. 136 s. ISBN 978-80-264-1431-5.

ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Krizová intervence pro praxi*. 2., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2011, 195 s. ISBN 978-80-247-2624-3.

VOSEČKOVÁ, Alena a Stanislav PELCÁK. *Základy psychologie: role 2-4 : učební text pro vysokoškolskou výuku*. 1. vyd. Hradec Králové: Univerzita obrany, 2004. 44 s. ISBN 80-85109-56-5.

ZICH, František a Ondřej ROUBAL. *Úvod do sociologického výzkumu*. 2. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2014. 122 s. ISBN 978-80-7408-093-7.

Legislativa

ČESKO. Ústavní zákon č. 219 ze dne 14. září 1999, o ozbrojených silách České republiky, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky* [online]. 1999,[cit. 2020-02-20]. Dostupný také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-219>

ČESKO. Ústavní zákon č. 170 ze dne 9. dubna 2002, o válečných veteránech, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky* [online]. 2002, [cit. 2020-02-25]. Dostupný také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-170>

ČESKO. Ústavní zákon č. 88 ze dne 23. dubna 2014, kterým se mění zákon č. 170/2002 Sb., o válečných veteránech, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky* [online]. 2014, [cit. 2020-02-20]. Dostupný také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2014-88>

ČESKO. Ústavní zákon č. 272 ze dne 23. července 2009, kterým se mění zákon č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 143/1992 Sb., o platu a odměně za pracovní pohotovost v rozpočtových a v některých dalších organizacích a orgánech, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky* [online]. 2009, [cit. 2020-02-20]. Dostupný také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-272>

Elektronické zdroje

BOHANESOVÁ, Eva. *Finanční gramotnost* [elektronická skripta]. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2018 [cit. 2020-02-05]. ISBN 978-80-244-5397-2. Dostupné z: https://books.google.cz/books/about/Finan%C4%8Dn%C3%AD_gramotnost.html?id=Qb90DwAAQBAJ&redir_esc=y

FRANKLIN, Elizabeth, 2009. The emerging needs of veterans: A call to action for the social work profession. *Health & Social Work* [online], **34**(3), 163-167. [cit. 2020-03-17]. Dostupné z: <https://pdfs.semanticscholar.org/ed6f/d9cbac775d585fba9bb2328847c38a043389.pdf>

JELENOVIČOVÁ, Pavlína, *Zmapování sociálních dopadů na novodobé válečné veterány po návratu ze zahraniční vojenské mise*. [online]. Olomouc, 2019 [cit. 2020-03-17]. 46 s. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Vedoucí práce Mgr. Lenka Divoká, Ph.D. Dostupné z: <https://is.caritas-vos.cz/th/k12yx/?id=1025>

KULÍŠEK, Jaroslav, 2011. Posttraumatická stresová porucha. *Vojenské rozhledy* [online]. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, **20**(1), 94-113. [cit. 2020-02-15]. ISSN 1210-3292. Dostupné z: <https://www.vojenskerozhledy.cz/kategorie/posttraumaticka-stresova-porucha>

LAŠTOVKOVÁ, Jitka a Petr BRNULA, 2017. Sociální práce v armádě – možnosti a výzvy v českém prostoru. *Vojenské rozhledy* [online]. **26**(1), 40-51 [cit. 2020-04-28]. Dostupné z: <https://vojenskerozhledy.cz/kategorie-clanku/podpora-a-zabezpeceni/socialni-prace-v-armade>

MECA, Viktor, 2011. Analýza hlavních problémů novodobých válečných veteránů mimo činnou službu s důrazem na uplatnění na trhu práce, *Vojenské rozhledy* [online]. **20** (2), 114–129, ISSN 1210-3292. Dostupné z: <https://www.vojenskerozhledy.cz/kategorie-clanku/analyza-hlavnich-problemu-novodobych-valecnych-veteranu-mimo-cinnou-sluzbu-s-durazem-na-uplatneni-na-trhu-prace>

NOVÝ, Marek, 2012. K otázce nasazení vojáků v zahraniční mírové operaci. *Vojenské rozhledy* [online]. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, **21**(4), 122-128 [cit. 2020-03-22]. ISSN 1210-3292. Dostupné z: <https://www.vojenskerozhledy.cz/kategorie-clanku/zkusenosti-a-poznatky-z-operaci/k-otazce-delky-nasazeni-vojaku-v-zahranicni-mirove-operaci>

REICHEL, Jiří. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. [online]. 1. vyd. Praha: Grada, 2009, 184 s. [cit. 2020-03-31]. ISBN 978-80-247-3006-6. Dostupné z: <https://www.bookport.cz/kniha/kapitoly-metodologie-socialnich-vyzkumu-395/>

SCHAVEL, Milan a Jozef GOLIÁŠ. Možnosti využitia sociálnej práce v armáde. *Sociální práce* [online]. Brno: Asociace vzdělavatelů v sociální práci, 2003, **2**(3), s. 106-125 [cit. 2020-02-08]. ISSN 1213-624. Dostupné z: <http://www.socialniprace.cz/soubory/2003-3-090326105516.pdf>

STRÁNSKÝ, Zdeněk. Člověk v podmínkách náročné bojové činnosti. In: *Sborník prací filozofické fakulty Brněnské univerzity*. [online]. Brno: Filozofická fakulta, 2002 [cit. 2020-03-20]. s. 89-101. Dostupné z: https://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/114342/P_Psychologica_06-2002-1_9.pdf?sequence=1

TAUŠOVÁ, Iva. *Sociální specifika rodiny vojáka – účastníka vojenské operace v zahraničí* [online]. Zlín, 2013 [cit. 2020-03-17]. 138 s. Diplomová práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Vedoucí práce Mgr. Olga Doňková. Dostupné z: http://digilib.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/20464/tau%20ov%E1_2013_dp.pdf?sequence=1

ZIESKOVÁ Klára. *Systém psychosociální podpory v AČR pro vojáky po návratu ze zahraničních misí v perspektivě sociální práce* [online]. Olomouc, 2016 [cit. 2020-03-17]. 66 s. Absolventská práce. Caritas – Vyšší odborná škola sociální Olomouc. Vedoucí práce ThLic. Jakub Doležel, Th.D. Dostupné z: <https://theses.cz/id/hjev7/>

Internetové zdroje

ČÁP, Petr a kol. Analýza finančního, občanského a právního vzdělávání pro specifické skupiny dospělé populace. In: *Centrum občanského vzdělávání* [online]. Praha: Centrum občanského vzdělávání, 2012 [cit. 2020-03-23]. Dostupné z: http://www.obcanskevzdelavani.cz/uploads/b29fbfc2ff9589e2effeb2c5ba32f9b1c34dae2e_uploaded_cov2012-fingram-analyza_financniho_obcanskeho_a_pravniho_vzdelavani_final.pdf

ČESKOSLOVENSKÁ OBEC LEGIONÁŘSKÁ. Péče o válečné veterány. *Csol.cz* [online]. Praha: Československá obec legionářská, 2015 [cit. 2020-03-22]. Dostupné z: <http://www.csol.cz/projekty/pece-o-valecne-veterany>

JADRNÝ, Petr. Stát by se měl o veterány postarat. Vojáky do boje neposílají generálové, ale politici, říká Stehlík. *Irozhlas.cz* [online]. Praha: Český rozhlas, 2018 [cit. 2020-03-21]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/eduard-stehlik-valecni-veterani-ministerstvo-obrany_1811111025_pj

KABÁT, Ladislav a Jolana FEDORKOVÁ, Zahraniční mise očima vojenského psychologa. *Army.cz* [online]. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, 2009 [cit. 2020-03-22]. Dostupné z: <http://www.mise.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/zahranicni-mise-ocima-vojenskeho-psychologa-15546/>

MINISTERSTVO OBRANY ČESKÉ REPUBLIKY. Otevřená anonymní linka pomoci v krizi. In: *Army.cz* [online]. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, 2011 [cit. 2020-05-12]. Dostupné z: <http://www.mocr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/nenechte-se-ovladnout-krizi--zavolat-je-prvni-krok--vzdy-existuje-reseni-92664/>

MINISTERSTVO OBRANY ČESKÉ REPUBLIKY. *Veterani.army.cz/* [online]. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, 2014a [cit. 2020-03-21]. Dostupné z: <http://www.veterani.army.cz/>

MINISTERSTVO OBRANY ČESKÉ REPUBLIKY. *Mise.army.cz* [online]. Ministerstvo obrany České republiky, 2014b [cit. 2020-03-23]. Dostupné z: <http://psychologove.army.cz/psycholog-v-zahranicni-operaci>

MINISTERSTVO OBRANY ČESKÉ REPUBLIKY. Anonymní linka pomoci v krizi. *Army.cz* [online]. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, 2014c [cit. 2020-03-23]. Dostupné z: <http://psychologove.army.cz/aktuality/anonymni-linka-pomoci-v-krizi>

MINISTERSTVO OBRANY ČESKÉ REPUBLIKY. Duchovní služba. *Army.cz* [online]. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, 2014d [cit. 2020-03-23]. Dostupné z: <http://www.cbrn-liberec.army.cz/duchovni-sluzba>

MINISTERSTVO OBRANY ČESKÉ REPUBLIKY. *Mise.army.cz* [online]. Ministerstvo obrany České republiky, 2014e [cit. 2020-03-23]. Dostupné z: <http://psychologove.army.cz/zahranicni-operace>

MINISTERSTVO OBRANY ČESKÉ REPUBLIKY. Žádost o vydání osvědčení válečného veterána. In: *Oddělení péče o válečné veterány OVV SSŘO MO* [online]. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, 2014f [cit. 2020-05-12]. Dostupné z: <http://www.veterani.army.cz/jak-ziskat-osvedceni-2>

MINISTERSTVO OBRANY ČESKÉ REPUBLIKY. Vzor osvědčení válečného veterána. In: *Oddělení péče o válečné veterány OVV SSŘO MO* [online]. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, 2014g [cit. 2020-05-12]. Dostupné z: <http://www.veterani.army.cz/jak-ziskat-osvedceni-2>

MINISTERSTVO OBRANY ČESKÉ REPUBLIKY. Přehled misí v letech 1990 až 2006: Přehled účasti v misích a operacích ukončených v roce 2006. *Army.cz* [online]. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, 2019a [cit. 2020-03-25]. Dostupné z: <http://www.mise.army.cz/historie-misi/1990/prehled-misi-od-roku-1990-205209/>

MINISTERSTVO OBRANY ČESKÉ REPUBLIKY. Válečný veterán v činné službě: Příručka pro řešení životních situací válečného veterána a jeho rodiny. In: *Oddělení péče o válečné veterány OVV SSŘO MO* [online]. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, 2019b [cit. 2020-03-25]. Dostupné z: http://www.veterani.army.cz/sites/veterani.army.cz/files/dokumenty/zakladni-stranka/prirucka_vv_v_cinne_sluzbe_a5.pdf

MINISTERSTVO OBRANY ČESKÉ REPUBLIKY. *Mise.army.cz* [online]. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, 2020a [cit. 2020-03-21]. Dostupné z: <http://www.mise.army.cz/>

MINISTERSTVO OBRANY ČESKÉ REPUBLIKY. Odbor pro válečné veterány. *Mocr.army.cz* [online]. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, 2020b [cit. 2020-03-22]. Dostupné z: <http://www.csol.cz/projekty/pece-o-valecne-veterany>

SDRUŽENÍ VÁLEČNÝCH VETERÁNŮ. *Sdružení válečných veteránů ČR* [online]. Praha: Sdružení válečných veteránů, 2020 [cit. 2020-03-24]. Dostupné z: <https://www.svvcr.cz/>

THE UNITED STATES DEPARTMENT OF VETERANS AFFAIRS. VA Traineeships. *U.S. Department of Veterans Affairs* [online]. Washington DC: U.S. Department of Veterans Affairs, 2020 [cit. 2020-03-22]. Dostupné z: <https://www.socialwork.va.gov/education.asp>

ÚSTŘEDNÍ VOJENSKÁ NEMOCNICE. Program podpory zdraví pro válečné veterány. In: *Ústřední vojenská nemocnice* [online]. Praha: Ústřední vojenská nemocnice, 2015 [cit. 2020-04-12]. Dostupné z: <https://www.uvn.cz/cs/preventivni-vysetreni>

ÚSTŘEDNÍ VOJENSKÁ NEMOCNICE. Bezpečné místo. *Ústřední vojenská nemocnice: Vojenská fakultní nemocnice Praha* [online]. Praha: Ústřední vojenská nemocnice, 2018 [cit. 2020-03-23]. Dostupné z: <https://www.uvn.cz/cs/bezpecne-misto>

ÚSTŘEDNÍ VOJENSKÁ NEMOCNICE, Výroční zpráva za rok 2018. In: *Ústřední vojenská nemocnice: Vojenská fakultní nemocnice Praha* [online]. Praha: Ústřední vojenská nemocnice, 2019a [cit. 2020-03-20]. Dostupné z: <https://www.uvn.cz/cs/vyrocnizpravy/5714-vyrocnizprava-za-rok-2018>

ÚSTŘEDNÍ VOJENSKÁ NEMOCNICE. Služby pro AČR. *Ústřední vojenská nemocnice: Vojenská fakultní nemocnice Praha* [online]. Praha: Ústřední vojenská nemocnice, 2019b [cit. 2020-03-23]. Dostupné z: <https://www.uvn.cz/cs/seznam-sluzeb-ulpo/sluzby-pro-acr>

VOJENSKÁ NEMOCNICE BRNO. Komunitní centrum pro válečné veterány Brno. In: *Vojenská nemocnice Brno* [online]. Brno: Vojenská nemocnice Brno, 2018 [cit. 2020-03-24]. Dostupné z: <http://www.vnbrno.cz/dokumenty/kcvv/>

6 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – <i>Žádost o vydání osvědčení válečného veterána</i>	68
Příloha B – <i>Vydání osvědčení válečného veterána</i>	70
Příloha C - <i>Program podpory zdraví pro válečné veterány</i>	71
Příloha D - <i>Otevřená anonymní linka pomoci v krizi</i>	73
Příloha E - <i>Dotazník</i>	74

Příloha A – Žádost o vydání osvědčení válečného veterána

Odbor pro válečné veterány Ministerstva obrany náměstí Svobody 471, Praha 6 – Bubeneč, PSČ 160 01, datová schránka hjaavk

ŽÁDOST O VYDÁNÍ OSVĚDČENÍ VÁLEČNÉHO VETERÁNA

1. Žádám, aby mi bylo vydáno osvědčení válečného veterána podle § 4 zákona č. 170/2002 Sb., o válečných veteránech, ve znění pozdějších předpisů.

Titul, jméno a příjmení
hodnost nebo služební hodnost s hodnostním označením
místo narození
datum narození
místo trvalého pobytu (včetně PSČ)
okres a kraj
adresa pro doručování (liši-li se od místa trvalého pobytu)
státní občanství
telefon
e-mail

2. Vykonával jsem službu*

- a) jako voják v činné službě / příslušník armády, která byla v rozhodné době považována za armádu spojeneckou / příslušník armády státu, jehož je Česká republika právním nástupcem **
b) jako příslušník bezpečnostního sboru * (Policie České republiky / Hasičského záchranného sboru České republiky / Celní správy České republiky / Vězeňské služby České republiky / Bezpečnostní informační služby / Generální inspekce bezpečnostních sborů / Úřadu pro zahraniční styky a informace) **

** Uveďte místo a dobu výkonu služby. Můžete uvést i další informace, které mohou být důležité pro posouzení Vaší žádosti (v případě potřeby použijte volný list).

.....
.....
.....

3. Plnil jsem úkoly jako zaměstnanec ústředního orgánu státní správy, bezpečnostního sboru nebo ozbrojených sil*

Uveďte zaměstnavatele a označení mise, dobu a místo plnění úkolů. Můžete uvést i další informace, které mohou být důležité pro posouzení Vaší žádosti (v případě potřeby použijte volný list).

.....
.....
.....

4. Jsem - nejsem* nositelem osvědčení podle zákona č. 255/1946 Sb. (Jste-li nositelem osvědčení, přiložte jeho kopii, případně uveďte jeho číslo jednací).

* Doplňte, nevhodné škrtněte

**Souhlas se zpracováním osobních údajů v souladu s Nařízením Evropského parlamentu
a Rady (EU) 2016/679**

Souhlasím se zpracováním svých osobních údajů Ministerstvem obrany v rozsahu uvedeném v žádosti, a to za účelem vydání osvědčení válečného veterána podle zákona č. 170/2002 Sb., *o válečných veteránech, ve znění pozdějších předpisů*, a vedení evidence držitelů osvědčení válečného veterána. Souhlasím s poskytnutím osobních údajů třetím osobám podílejícím se na péči o válečné veterány.

V dne

Podpis žadatele

Příloha B – Osvědčení válečného veterána

Exportováno z právního informačního systému CODEXIS®
170/2002 Sb. Zákon o válečných veteránech - znění dle 88/14 Sb.

MINISTERSTVO OBRANY ČESKÉ REPUBLIKY

Evid. č. _____

VZOR OSVĚDČENÍ VÁLEČNÉHO VETERÁNA

podle § 4 zákona č. 170/2002 Sb., o válečných veteránech, ve znění pozdějších předpisů

Ministerstvo obrany vydává osvědčení o tom, že

hodnost nebo služební hodnost s hodnostním označením,
titul, jméno a příjmení
místo a datum narození okres

občan České republiky, je

VÁLEČNÝM VETERÁNEM

Jmenovaný splnil všechny podmínky pro přiznání
statusu válečného veterána.

Údaje o výkonu služby nebo plnění úkolů v jednotlivých misích rozhodné pro vydání
osvědčení:

V Praze dne

Oprávněná úřední osoba

Otisk razítka

2014 © Atlas consulting spol. s r.o. Všechna práva vyhrazena

(Ministerstvo obrany České republiky, 2014g)

Příloha C – Program podpory zdraví pro válečné veterány

Objednání

ZELENÁ CESTA

Objednání telefonicky: 973 202 920
 elektronicky: veteran@uvn.cz
 osobně: Středisko Zelená cesta
 (pavilon B3, přízemí)
 po-čt od 7:15 do 15:15
 pá od 7:15 do 14:00

Více informací o možnostech podpory zdraví a správném životním stylu naleznete na

www.uvn.cz

© Ústřední vojenská nemocnice -
 Vojenská fakultní nemocnice Praha
 U Vojenské nemocnice 1200, Praha 6

ÚVN

ÚSTŘEDNÍ VOJENSKÁ NEMOCNICE
 Vojenská fakultní nemocnice Praha

Program podpory zdraví

pro válečné veterány

Péče o válečné veterány je jednou z hlavních priorit Ústřední vojenské nemocnice – Vojenské fakultní nemocnice Praha podporovaných Ministerstvem obrany ČR.

Program podpory zdraví pro válečné veterány je zaměřený na prevenci civilizačních onemocnění. Prověření zdravotního stavu má pro prevenci velký význam, neboť včasný záchyt možného zdravotního problému značně zvyšuje šanci na rychlejší a úspěšnou léčbu, mnohdy dokáže zcela zabránit rozvoji choroby.

PREVENTIVNÍ VYŠETŘENÍ

Organizační pokyny

Program je určen válečným veteránům, kteří již nejsou ve služebním poměru.

Lze jej absolvovat na základě OBJEDNÁNÍ.

Předkládá se občanský průkaz, průkaz zdravotní pojišťovny, průkaz nebo osvědčení válečného veterána.

Program je dvoudenní (ÚT, ST).

Zahrnuje individuálně stanovený harmonogram vyšetření, závěrečnou lékařskou zprávu a na základě výsledků vyšetření doporučení další péče o zdraví.

Mimopražští mají možnost bezplatného ubytování v areálu nemocnice.

Program je možné absolvovat opakovaně nejdříve po 3 letech.

Doplňující informace

Ubytování pro doprovod je možné zajistit v případě snížené soběstačnosti vyšetřovaného klienta (ubytování je zpoplatněné dle stanoveného ceníku).

Stravování ÚVN zabezpečuje bezplatné stravování (2 obědy a 1 večeři) válečným veteránům, kteří se účastní programu. Ostatní náklady na stravu jsou v režii klienta.

Parkování je pro účastníky programu zajištěno bezplatně v areálu ÚVN.

Změna termínu vyšetření. Oznamte prosím neprodleně telefonicky (tel: 973 202 920) nebo elektronicky (veteran@uvn.cz), pokud nemůžete dodržet termín objednání.

Průběh vyšetření

Objednaný válečný veterán se dostaví v 8.15 na lačno do Střediska Zelená cesta, pavilon B3, kde obdrží pokyny k programu vyšetření a další potřebné informace. Od 9:00 začínají vyšetření dle stanoveného harmonogramu. Následující den se uskuteční rozhovor s lékařem, který posoudí výsledky vyšetření, vysvětlí závěry a vyhotoví aktuální lékařskou zprávu s doporučením další péče o zdraví. Pokud budou potřebná další odborná vyšetření, zajistí je v případě zájmu klienta pracovníci Střediska Zelená cesta v rámci programu Zelená cesta v ÚVN (lze je samozřejmě absolvovat i v jiném zdravotnickém zařízení, dle uvážení klienta).

Doporučená vyšetření

Vyšetření krve	C4	☐
Vyšetření moči	C4	☐
EKG	C4	☐
RTG srdce	CH2	☐
RTG plic	CH2	☐
ECHO srdce (ultrazvukové vyšetření)	C4	☐
SONO břicha (ultrazvukové vyšetření)	CH2	☐
Oftalmologické vyš.	B3	☐
Stomatologické vyš.	B2	☐

(Ústřední vojenská nemocnice, 2015)

NONSTOP OTEVŘENÁ ANONYMNÍ LINKA POMOCI V KRIZI		NONSTOP	
VOLEJTE, KDYŽ: – jste ztratili blízkou osobu, kolegyni nebo kolegu – máte rodinné či partnerské problémy – jste použili služební zbraň – máte nezvyklé fyzické příznaky neumožňující plné nasazení – máte problémy v zaměstnání, s nadřízeným nebo kolegy – vás sužují jiné nepříjemnosti či těžkosti, které vám dlouhodobě ztrpčují život LINKA POMOCI V KRIZI NABÍZÍ: – ANONYMITU – povinnost mlčenlivosti – emocionální podporu – vyslechnutí a porozumění – zprostředkování kontaktů 	974 834 688 • skype: linkapomoci • 991 834 688 ZABRAŇTE KRIZI, ABY VÁS OVLÁDLA	OTEVŘENÁ ANONYMNÍ LINKA POMOCI V KRIZI: ● POLICISTŮM ● VOJÁKŮM ● HASIČŮM ● ZAMĚSTNANCŮM REZORTŮ MV A MO ● JEJICH RODINÁM A BLÍZKÝM e-mail pomoc.ski@mvcz.cz telefon MV: 974 834 688 skype: linkapomoci telefon MO: 991 834 688	974 834 688 • skype: linkapomoci • 991 834 688 ZAVOLAT JE PRVNÍ KROK, VŽDY EXISTUJE ŘEŠENÍ

(Ministerstvo obrany České republiky, 2011)

Dotazník – Psychosociální pomoc od AČR

Vážené respondentky, vážení respondenti,

jmenuji se Kateřina Šipošová a jsem studentkou Univerzity Pardubice. Obracím se na Vás s prosbou o vyplnění dotazníku, který je podkladem pro mou bakalářskou práci zabývající se psychosociální pomocí v Armádě České republiky poskytovanou novodobým válečným veteránům.

Dotazník je zcela anonymní. Vaše odpovědi jsou pro mne důležitým materiálem k vypracování průzkumu. Za tímto účelem si Vás dovoluji požádat o přesné a pravdivé vyplnění dotazníku. Vaše vybrané odpovědi prosím vyznačte u příslušného písmena.

Velice děkuji za Váš čas, a přeji Vám mnoho životních úspěchů.

1) Kolik je Vám let?

- a) 18 – 25
- b) 26 – 35
- c) 36 – 45
- d) 46 – 55
- e) 56 a více let

2) Jaké je Vaše pohlaví?

- a) muž
- b) žena

3) Jakou práci jste vykonával/a na misi AČR?

Uvedte prosím: _____

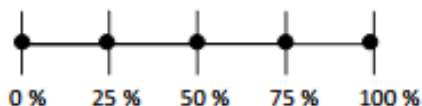
4) Považujete benefity pro válečné veterány (příspěvek na stravování, finanční podpora na lázeňskou léčebně rehabilitační péči nebo rekreační pobyt) ze zákona 170/2002 Sb., o válečných veteránech, za dostačující?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

5) Zaškrtněte, prosím, které psychosociální služby pomoci jste využil/a na misi AČR nebo po jejím skončení?

- a) vojenský psycholog
- b) vojenský kaplan
- c) anonymní linka pomoci v krizi
- d) poradna pro veterány
- e) komise pro rodinu
- f) spolky sdružující válečné veterány
- g) pomoc mimo AČR, specifikujte: _____
- h) nevyužil/a jsem žádnou službu podpory

- 6) Do jaké míry Vám byly poskytnuty potřebné informace o výše vypsané pomoci, kterou můžete Vy a Vaše rodina v souvislosti s výjezdem na misi využít?
(Zakroužkujte, prosím, na stupnici od 0 % – nedostal/a jsem žádné informace 100 % – dostal/a jsem všechny potřebné informace)

- 7) Pokud Vám byly informace předány, tak jakou formou? Prosím vyplňte, jen pokud Vám byly informace předány.
(Vybrané odpovědi zaškrtněte)
- a) ústně
 - b) písemně
 - c) jinou formou: _____
- 8) Setkal/ a jste se pracovníkem, který by měl přehled o všech možnostech poskytované pomoci (nejen v AČR) a mohl by vojákům účastnícím se zahraničních misí podat ucelené informace o možnostech využití nabízené pomoci či jim předat další potřebné kontakty na jiné odborníky?
- a) ano, setkal/a jsem se s takovým pracovníkem
 - b) ne, nesetkal/a jsem se s takovým pracovníkem
 - c) nevím
- 9) Myslíte si, že je takový pracovník potřebný?
- a) ano, takový pracovník je potřebný
 - b) ne, takový pracovník není potřebný
 - c) nevím, nedokážu posoudit
- 10) Využil/a jste na misi rozhovor s vojenským kaplanem?
- a) ano
 - b) ne
- 11) Účastnil/a jste se ze své vlastní iniciativy návštěvy vojenského psychologa? (na misi AČR nebo po jejím skončení)
- a) ano
 - b) ne, ale uvažoval/a jsem o této nabídce
 - c) ne, neúčastnil/a jsme se

12) Pokud jste nevyužil/a návštěvy psychologa, tak z jakého důvodu?

(Vybrané odpovědi zaškrtněte)

- a) nepotřeboval/a jsme ji
- b) obava z možnosti úniku osobních informací
- c) nechtěl/a jsem řešit své osobní problémy v pracovním prostředí
- d) záležitost jsem vyřešil/a s jiným odborníkem, uveďte s kým: _____
- e) záležitost jsem vyřešil/a sám/sama
- f) záležitost jsem vyřešil/a pomocí rodiny

13) Je dle Vašeho názoru službami AČR dostatečně řešena posttraumatická stresová porucha (PTSP) po příjezdu ze zahraniční mise?

- a) ano, PTSP je dostatečně řešena nabízenými službami Armády České republiky
- b) ne, není dostatečně řešena
- c) nedokážu posoudit

14) Ve kterých oblastech pomoci by dle Vašeho názoru mohla být Vám a Vaší blízké rodině nabídnuta větší pomoc spojená s výjezdem na misi?

(Vybrané odpovědi zaškrtněte)

- a) v oblasti psychologické pomoci (vojenský psycholog, styčný psycholog)
- b) v oblasti sociální sféry (benefity pro novodobé válečné veterány)
- c) v oblasti finanční gramotnosti
- d) pomoci při řešení krizových životních situací (úmrť, zranění)
- e) v jiných oblastech: _____
- f) větší pomoc není potřeba

15) Která z uvedených možností Vám nejvíce napomohla k adaptaci po návratu z mise?

(Zaškrtněte, prosím, do příslušného pole v tabulce, na kolik souhlasíte s tímto tvrzením.)

	Naprosto souhlasím	Spiše souhlasím	Spiše nesouhlasím	Naprosto nesouhlasím
1. Nejvíce mi pomohla rodina.				
2. Nejvíce mi pomohli přátelé.				
3. Nejvíce mi pomohl pracovní kolektiv, do kterého jsem se vrátil/a				
4. Nejvíce mi pomohlo finanční ohodnocení.				
5. Nejvíce mi pomohly podpůrné služby ze strany armády				

Chcete li mi něco napsat, můžete zde: _____

Zdroj: vlastní